

Beleidsnota Erfgoed

Van cultuurhistorische waardering naar beleid

Brigit Huijsmans en Paul van Sorge, gemeente Veenendaal

d.d. december 2021

Motto 1:

***“Er is geen bestemming zonder duidelijkheid over de herkomst
en geen toekomst zonder een leesbare versie van het verleden.”***

uit: Grand Hotel Europa, Ilja Leonard Pfeijffer

Motto 2:

***Geen behoud zonder vernieuwing. Het doel is
geen musealisering, maar een leefbare stad met
levensloopbestendige openbare ruimte en woningen. “Je
kunt het verleden niet zo gemakkelijk moderniseren naar
hedendaagse veiligheidsnormen zonder het te beschadigen of
te vervangen.”***

citaat uit: Grand Hotel Europa, Ilja Leonard Pfeijffer

Motto 3:

***“Wij zijn er niet op uit om monumenten te bouwen. Architectuur
is niet het belangrijkste. De mensen zijn het doel.”***

*Mels Crowel (architect van onder meer Utrecht Centraal, uitbreiding Stedelijk Museum Amsterdam,
De Pont in Tilburg) in een interview met de Volkskrant, 18 april 2020.*

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
1.1 Aanleiding	3
1.2 Wettelijk kader	3
1.3 Doel en uitgangspunten	3
1.4 Leeswijzer	3
2. Panden en objecten	5
2.1. Waardering en selectie van panden en objecten	5
2.2 Monumenten	7
2.3 Beeldbepalende panden en objecten	7
3 Gebieden	9
3.1 Onderscheid in gebieden	9
3.2 Integrale ensembles	10
3.3 Stedenbouwkundige ensembles	12
3.4 Agrarisch cultuurlandschap	14

Bijlage 1: Voorstel beeldbepalende panden

Bijlage 2: Integrale ensembles

Bijlage 3: Stedenbouwkundige ensembles

1.1 Aanleiding

In opdracht van de gemeente heeft bureau RAAP een Cultuurhistorische waardenkaart opgesteld. De cultuurhistorische waardering bestaat uit diverse kenmerken- en waarderingskaarten voor het landschap en de gebouwde omgeving. Deze kaarten bieden een schat aan informatie die gebruikt kan worden bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen en waaruit geput kan worden bij het opstellen van een toelichting in een bestemmingsplan. De cultuurhistorische waardenkaart is vastgesteld door het college en heeft een signaalwaarde. De waardenkaart heeft geen juridische status. Om te kunnen sturen is een vertaling naar beleid nodig. De vertaling naar beleid maakt het mogelijk cultuurhistorische waarden te beschermen en cultuurhistorie mee te kunnen wegen bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.

De voorliggende beleidsnota geeft aan welke elementen van de Cultuurhistorische waardenkaart we gaan beschermen en op welke wijze.

1.2 Wettelijk kader

De regelgeving over het behoud en beheer van cultureel erfgoed is sinds 2016 ondergebracht in de Erfgoedwet. Samen met de nieuwe Omgevingswet maakt de Erfgoedwet een integrale bescherming van ons cultureel erfgoed mogelijk. Bij de inwerkingtreding van de nieuwe Omgevingswet zal de afweging van cultuurhistorie een rol krijgen in het nieuwe Omgevingsplan. In dit Omgevingsplan zullen vele aspecten geregeld kunnen worden waarvoor nu nog afzonderlijke instrumenten bestaan.

Volgens het nu nog geldende Besluit ruimtelijke ordening (Bro artikel 3.6.1) is de gemeente verplicht om in de toelichting van het bestemmingsplan (Omgevingsplan) een gemotiveerde beschrijving op te nemen van de wijze waarop rekening gehouden is met de aanwezige cultuurhistorische waarden (gebouwd erfgoed, archeologie en cultuurlandschap). Hierbij gaat het om zowel beschermde als niet formeel beschermde objecten en structuren. Dit betekent dat de gemeente een analyse moet maken van de cultuurhistorische waarden in een gebied en daar conclusies aan verbindt die in een bestemmingsplan (Omgevingsplan) verankerd worden. Deze stap zetten we met deze beleidsnota.

1.3 Doel en uitgangspunten

Bij cultuurhistorische waarden gaat het over de positieve waardering van sporen, objecten, patronen en structuren die zichtbaar of niet zichtbaar, onderdeel uitmaken van onze leefomgeving en een beeld geven van een historische situatie of ontwikkeling. In veel gevallen zijn zij bepalend voor de identiteit van een plek, gebied, dorp of stad en onderdeel van de manier waarop we ons land beleven, inrichten en gebruiken. Tevens bieden cultuurhistorische waarden aanknopingspunten voor toekomstige ontwikkelingen.

Het doel van deze notitie is om van de Cultuurhistorische waardering (door RAAP) te komen naar beleid. Dat gebeurt door een selectie te maken van de elementen en gebieden opgenomen op de cultuurhistorische waardenkaart en door op gepaste wijze met de verschillende cultuurhistorische waarden om te gaan.

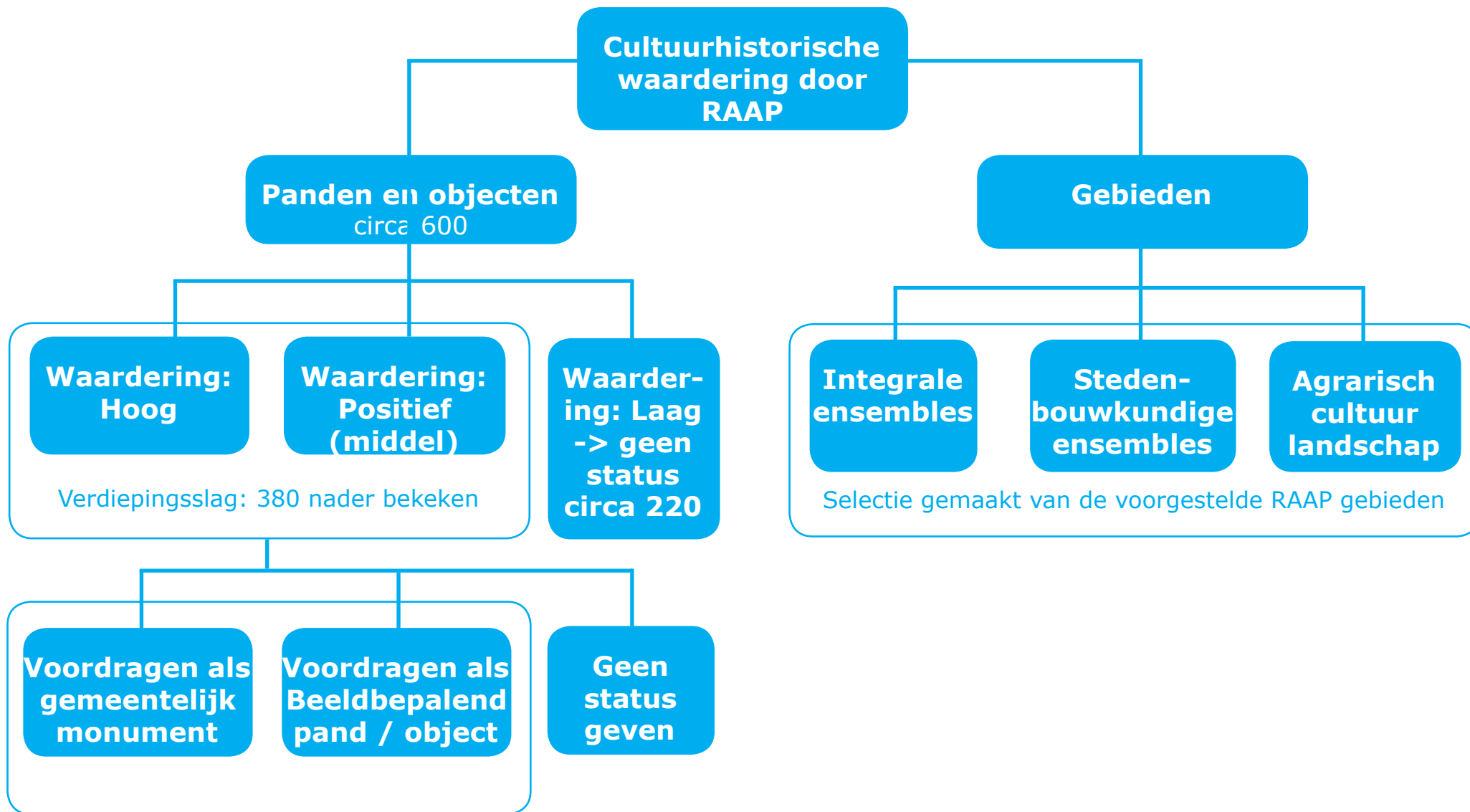
1.4 Leeswijzer

De volgende cultuurhistorische elementen zijn onderscheiden:

1. Rijks- en gemeentelijke monumenten;
2. Beeldbepalende panden en objecten;
4. Integrale ensembles;
5. Stedenbouwkundige ensembles;
6. Agrarisch cultuurlandschap.

In de volgende hoofdstukken zijn de verschillende onderdelen van de cultuurhistorische waardenkaart per onderdeel toegelicht. Aangegeven is op welke wijze een selectie is gemaakt en hoe we de waarden gaan beschermen. In hoofdstuk 2 wordt ingezoomd op de individuele panden. In hoofdstuk 3 komen de cultuurhistorisch waardevolle gebieden aan bod, zoals stedenbouwkundige structuren, ensembles en het agrarisch cultuurlandschap.

In de bijlagen staat een meer uitgebreide toelichting op de panden, objecten en gebieden. Meer informatie is te vinden in het RAAP-RAPPORT 3334 '... alles gebeurde met de hand ...'

Het bovenstaande schema geeft de werkwijze van waardering naar selectie en beleid weer

2. Panden en objecten

2.1. Waardering en selectie van panden en objecten

Voor de cultuurhistorische waardenkaart zijn ruim 600 panden en objecten bekeken en gewaardeerd, waarbij het label hoog, positief (middel) en laag is toegekend door bureau RAAP. Ook de reeds bestaande Rijks- en gemeentelijke monumenten zijn hierin meegenomen. In deze inventarisatie zijn, naast de vooroorlogse bouwhistorie, ook de wederopbouwperiode 1945-1965 en de periode 1965-1985 meegenomen. Deze categorieën zijn nieuw ten opzichte van eerdere onderzoeken waar panden tot 1940 zijn onderzocht. Naast panden, zijn ook objecten en plekken geïnventariseerd en gewaardeerd, zoals kunstobjecten, muurkunst, herdenkingsstenen en begraafplaatsen. Niet in alle gevallen is de term 'panden en objecten' gebruikt. Daar waar gesproken wordt over panden, gebouwen en dergelijke worden ook de objecten bedoeld.

De panden met een lage waardering (220) zijn niet verder meegenomen in deze verdiepingsslag. Bij deze panden is er vaak te weinig van de oorspronkelijke kwaliteit (het ontwerp) over. Vaak is de hoofdverschijning nog herkenbaar (hoofd- en kapvorm), maar zijn details, gevelindelingen, aan- uit- en opbouwen over het algemeen dusdanig gewijzigd en toegevoegd dat de oorspronkelijke uitstraling (sterk) is gewijzigd. Om die reden is gekozen om geen bescherming te geven aan deze cultuurhistorisch laag gewaardeerde objecten.

Voor de panden met het label hoog en positief, bij elkaar zo'n 380 panden, is vervolgens een verdiepingsslag gemaakt om te beoordelen welke panden in aanmerking komen om te beschermen. Bij de verdiepingsslag zijn de 380 objecten langs de meetlat met de onderstaande criteria gelegd. Dat heeft geleid tot het voorstel om 16 gemeentelijke monumenten voor te dragen en 45 beeldbepalende panden. Samen zijn dat 61 panden en objecten.

Criteria voor gebouwen en objecten

De selectie van de cultuurhistorisch waardevolle panden en objecten en de uiteindelijke klassering heeft plaats gevonden via een toetsing aan de hand van onderstaande criteria:

1. **Cultuurhistorische en wetenschappelijke waarde (CH):** Door aspecten van plaats, tijd en / of functie vormt het object een tastbare herinnering aan belangrijke historische gebeurtenissen of ontwikkelingen in de gemeente Veenendaal;
2. **Architectuurhistorische en esthetische waarde (AH):** Het belang van het object vanwege een kenmerkende / bijzondere bouwstijl, typologie, vorm, materiaalgebruik en constructie; het belang binnen het oeuvre van een architect;
3. **Ensemble waarde (ST):** Het belang van het object als onderdeel van de ontwikkelingsgeschiedenis van het gebied of een bijzondere stedenbouwkundige ontwikkeling of planvorming; en/of als onderdeel van cultuurhistorische gebiedskarakteristiek en/of ensemblewaarde, een waardevol gebied en beschermde monumenten;
4. **Gaafheid (GH):** Het belang van het object wegens de authenticiteit / oorspronkelijkheid van hoofdvorm, gevelindeling en/of detaillering;
5. **Herkenbaarheid (HH):** Het belang van het object vanwege de herkenbaarheid van het oorspronkelijke concept en de oorspronkelijke (bijzondere) functie, in relatie tot de ontwikkelingsgeschiedenis en de historische gelaagdheid van het gebied; relatie met voor de gemeente Veenendaal belangrijke personen, gebeurtenissen en activiteiten;
6. **Zeldzaamheid (ZH)** in architectuur- en/of bouwhistorisch, stedenbouwkundig, typologisch, functioneel of historische opzicht.
7. **Veense criteria (V):** Religie, agrarische ontginningsgeschiedenis, militair erfgoed, industrieel erfgoed, lokale architecten en elementen die uitdrukking geven aan bepaalde gebeurtenissen of personen (herinneringswaarde).

Uitgangspunten hierbij zijn:

1. Panden die hoog scoren op de Veense criteria en bijdragen aan het Verhaal van Veenendaal worden voordragen als gemeentelijk monument (GM). Deze panden dragen bij aan het verhaal over de geschiedenis van Veenendaal en hebben een uitstraling waardoor zij positief opvallen tussen alle andere panden.
2. We onderscheiden een categorie Beeldbepalend (BB). Tussen 'gewone' gebouwen en monumenten zijn er panden die opvallen, bijvoorbeeld door uiterlijk, ligging, bijzondere architectuur, etc. De waarde van deze panden willen we vastleggen zodat bij ontwikkelingen rekening gehouden kan worden met de betekenis van dat pand en zijn kenmerken op die plek. Het zijn veelal panden met een heldere beeldtaal die hoort bij een architectuurstroming, waarbij het uiterlijk niet (teveel) is aangetast, het oorspronkelijke concept van het ontwerp is nog duidelijk aanwezig en de panden dragen bij aan het verhaal van Veenendaal. Dit zijn de zogeheten 'beeldbepalende panden', deze komen uitgebreid aan bod in paragraaf 2.3.
3. Hoogbouw: In Veenendaal is veel hoogbouw aanwezig, zoals in Schrijverspark, Engelenburg, Zuiderkruis en PWA park. Deze hoogbouw staat in herkenbare gebieden (buurten) en is gebaseerd op herhaling van eenzelfde type en opgebouwd uit 'stempels': herhaling van een groep gebouwen in een stedenbouwkundige setting, veelal in combinatie met groen. Deze hoogbouw is representatief voor de aanpak van de toenmalige woningnood en toenmalige architectuurstromingen. Veel van de hoogbouw is reeds gerenoveerd, veelal met aandacht voor de architectonische kwaliteit. Soms is hoogbouw gesloopt (Schrijverspark), veelal omdat ze bouwkundig niet meer voldeden aan de geldende maatstaven. Hoogbouw heeft een financiële waarde en draagt nog steeds bij aan de huisvesting van veel Veenendalers. Dat zal naar verwachting nog lang zo blijven. De kans dat hoogbouw op een grootschalige manier verdwijnt en daarmee niet meer aanwezig zal zijn in Veenendaal is om die reden niet groot. Renovaties en aanpassingen gebeuren zorgvuldig en zijn afgestemd op de architectuur van de hoogbouw. Om die reden is er geen aanleiding om de hoogbouw op grote schaal vanuit cultuurhistorisch oogpunt te beschermen.

We kiezen ervoor om één representatief naoorlogs pand als beeldbepalend aan te wijzen: Rembrandtlaan 1-15.

Daarnaast is diverse hoogbouw onderdeel van een stedenbouwkundig ensemble. Dit zijn gebieden waar de nadruk ligt op behoud van de stedenbouwkundige structuur en samenhang.

4. Panden waar reeds afspraken liggen voor herontwikkeling, krijgen geen beschermingsregime opgelegd.

Categorie	GM	BB	Totaal
Agrarische bouw	3	1	4
Bedrijfspanden	1	2	3
Begraafplaats	1	-	1
Gedenktekens, wandkunst, etc	4	1	5
Hoogbouw	-	1	1
Infrastructuur (tunnels)	-	-	-
Kerken	1	2	3
(Voormalige) Scholen	-	1	1
Trafo's	2	5	7
Winkels	1	1	2
Woonhuizen voor 1940 Rij	-	5	5
Woonhuizen voor 1940 vrijstaand	2	18	20
Woonhuizen na 1940 Rij	-	4	4
Woonhuizen na 1940 vrijstaand	1	4	5
Totaal	16	45	61

In de bovenstaande tabel is een overzicht van het aantal panden per categorie weergegeven. Hierbij moet er worden opgemerkt dat er soms panden zijn met meerdere huisnummers (woonhuizen in rij of twee-onder-één-kapwoningen); dit kan het beeld in de bovenstaande tabel vertekenen.

2.2 Monumenten

In Veenendaal zijn reeds 108 gemeentelijke en 47 Rijksmonumenten aangewezen. De status van een monument geeft duidelijkheid over wat wel en niet mag qua verbouwing en onderhoud. Monumenten kennen een bescherming via de Erfgoedwet en de Erfgoedverordening. De erfgoedverordening wordt geïntegreerd in het Omgevingsplan deel 1. Vrijwel iedere wijziging aan een monument is vergunningplichtig.

Voorstel:

1. Op basis van het hiervoor beschreven selectieproces worden 16 panden en objecten voorgedragen om aan te wijzen tot gemeentelijk monument. Tot deze groep horen enkele panden gebouwd voor WOII, panden uit de naoorlogse periode en kunst- en herdenkingsbeelden. De procedure voor de aanwijzing van gemeentelijke monumenten is vastgelegd in de Erfgoedverordening, die deel gaat uitmaken van Omgevingsplan deel I. Deze aanwijzingsprocedure voor het toevoegen van 16 gemeentelijke monumenten wordt apart opgestart.
2. De bestaande Rijks- en gemeentelijke monumenten zijn opgenomen in een monumenten register. De bestaande monumenten worden opgenomen in het Omgevingsplan deel 1. Voor de nieuwe aan te wijzen monumenten wordt de aanwijzingsprocedure gevolgd, die is vastgelegd in het Omgevingsplan deel 1 (voorheen in de Erfgoedverordening).

2.3 Beeldbepalende panden en objecten

Beeldbepalende panden bepalen mede het aanzicht van een gebied of zijn onderdeel van een structuur die belangrijk is voor het karakter van stad of landschap. Bij deze panden gaat het meestal om kenmerken die karakteristiek zijn voor de het pand in zijn omgeving en/of voor een bepaald tijdperk, zoals een de opbouw van de bouwmassa, afmetingen van de bouwmassa, bepaalde geleding in de bouwmassa, een specifieke dakvorm, goothoogte en (dak)richting, een geveltype, rooilijnen, zichtlijnen, markante ligging (in straat of lint), opmerkelijke (hoek)ligging, herkenbaar als landmark in zijn omgeving, de relatie en afstand tot nabije panden, een karakteristiek gevelbeeld, gevelopeningen, ornamenten en het materiaal- en kleurgebruik van de gevels, etc. Zij zijn architectonisch iets minder van belang dan een monument. (Voor een overzicht van beeldbepalende panden zie bijlage 2)

Beleidsuitgangspunten

1. Uitgangspunt is bescherming van beeldbepalende panden en objecten. Deze vertegenwoordigen een bepaalde cultuurhistorische waarde en ze mogen niet zonder meer gesloopt of drastisch gewijzigd of verbouwd worden.
2. De karakteristieke kenmerken van beeldbepalende panden worden beschreven, zodat duidelijk is met welke waarden rekening moet worden gehouden. Een bijlage met de beschrijvingen van de karakteristieke kenmerken kan als toetsingskader bij vergunningverlening worden gebruikt. Karakteristieke waarden zijn bijvoorbeeld de opbouw van de bouwmassa, afmetingen van de bouwmassa, goothoogte en (dak)richting, een karakteristiek gevelbeeld, gevelopeningen, ornamenten en het materiaal- en kleurgebruik van de gevels en het dak. Maar het kan ook gaan om een specifieke situering.
3. Wijzigingen aan beeldbepalende panden, zichtbaar vanaf de openbare ruimte en voor zover niet vergunningvrij, zijn mogelijk indien daarbij de cultuurhistorische waarden van het pand niet onevenredig worden aangetast. Om dit te borgen worden de beeldbepalende panden opgenomen in het Omgevingsplan, waarbij specifieke regels worden opgenomen ter bescherming van deze panden en objecten.

2.4 Schema met samenvatting beleid voor de panden

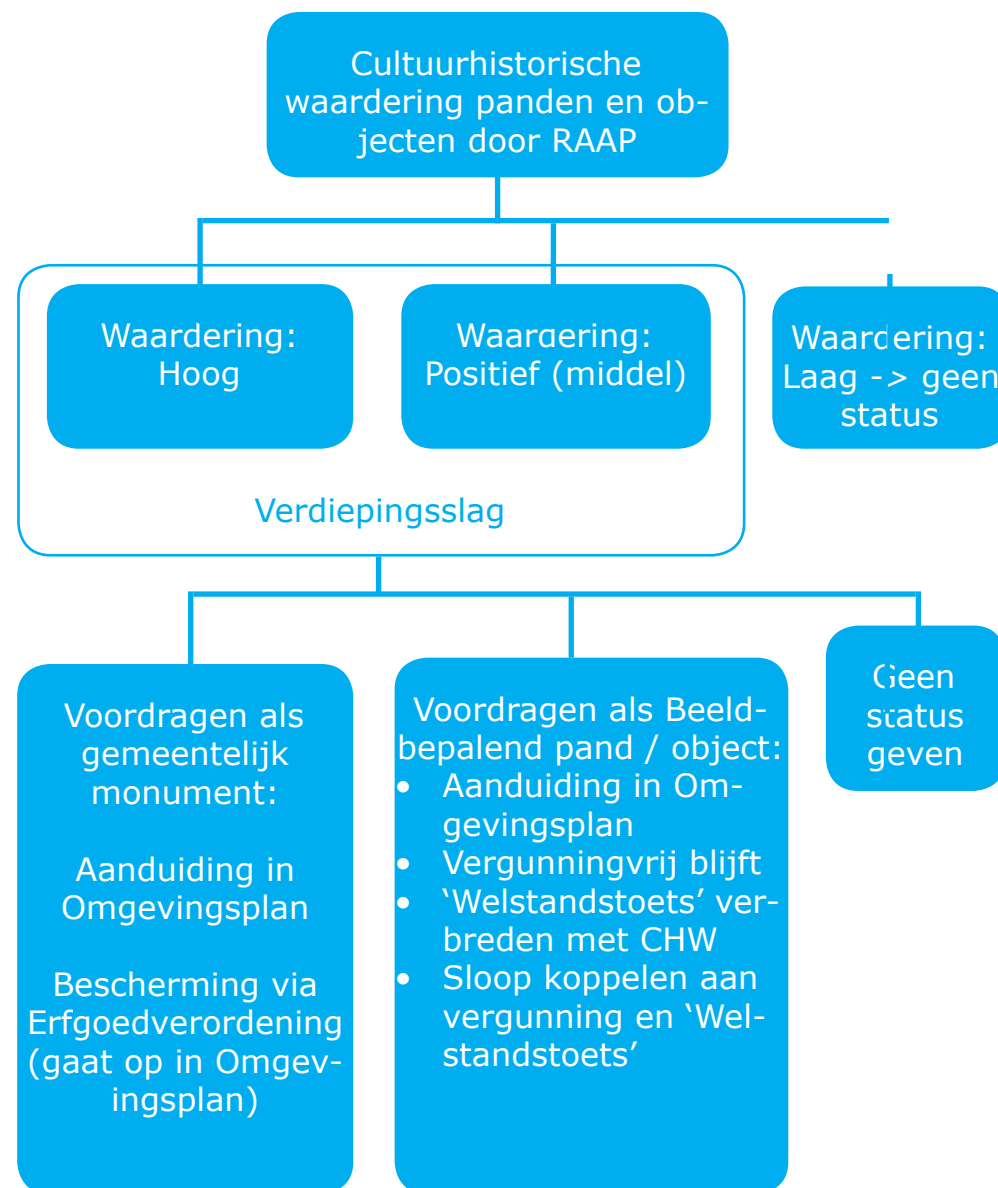
4. Voor verbouw, aanbouw, schilderen of wijzigen van een beeldbepalend gebouw gelden de regels die voor andere gebouwen ook gelden. Wat vergunningsvrij of -plichtig was, blijft vergunningsvrij of vergunningsplichtig.
5. Als er een ingreep vergunningsplichtig is, wordt een toets ingebouwd om te waarborgen dat de karakteristieke kenmerken behouden blijven. Het plan komt dan bij de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit (CRK) en er vindt, net als nu, een "Welstands- toets" plaats, waarbij ook op de kenmerken van het beeldbepalend pand wordt getoetst. De gemeentelijk cultuurhistorisch adviseur is voor deze panden onderdeel van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit;
6. Mocht behoud van deze panden toch niet mogelijk zijn, dan kan een omgevingsvergunning voor sloop worden aangevraagd. De sloopvergunning wordt pas afgegeven als duidelijk onderbouwd is dat de beeldbepalende bouwmassa niet te handhaven is en er een nieuw plan ligt dat aantoonst hoe met de cultuurhistorische waarden en kenmerken wordt omgegaan.

Doel en werkwijze

Het doel is behoud van cultuurhistorisch waardevolle (kenmerken van) panden. In een 'redengevende beschrijving' staat de bijzondere waarde beschreven en wordt duidelijk waaraan plannen worden getoetst. In het Omgevingsplan krijgen de betreffende panden een aanduiding 'beeldbepalend' en in de regels vermelden dat een 'omgevingsvergunning voor activiteit bouwen' uitsluitend kan worden verleend als aan de beleidsregels wordt voldaan.

Voorstel beleid

1. In deze beleidsnota staan 'redengevende beschrijvingen' voor de panden en objecten. De beleidsnota wordt t.z.t. toegevoegd aan de Welstandsnota, zodat getoetst kan worden aan de beschrijvingen.
2. In het Omgevingsplan krijgen de beeldbepalende panden een aanduiding en bijbehorende (beleids)regel.
3. Bij ontwikkelingen/plannen vindt toetsing plaats door (de erfgoed specialist binnen) de commissie Ruimtelijke Kwaliteit.

3 Gebieden

3.1 Onderscheid in gebieden

De volgende gebieden zijn onderscheiden:

1. Integrale ensembles: structuren in blauw aangeduid op de kaart;
2. Stedenbouwkundige ensembles: deze staan niet op de kaart hiernaast, maar op een aparte kaart in paragraaf 3.3;
3. Agrarisch cultuurlandschap: paarse gebieden op nevenstaande kaart.

3.2 Integrale ensembles

Op basis van de volgende uitgangspunten heeft bureau RAAP integrale ensembles benoemd:

1. “Het waarden van losse, individuele elementen, zoals in het vakgebied van de historische geografie wel eens wordt gedaan, achten we voor Veenendaal minder zinvol. Naar de aard van het landschap -namelijk vooral een verstedelijkte context - bestaat het waardevolle hier eerder uit samenhangende structuren of ‘netwerken’.
2. De integrale ensembles geven antwoord op de vraag: “Welke gebieden zijn van belang om de ruimtelijke geschiedenis van Veenendaal te begrijpen?” Daarmee doelen we op die plekken, die vanuit hun structuur een bijzondere bijdrage leveren aan de herkenbaarheid van de wordingsgeschiedenis van Veenendaal. De integrale ensembles vertegenwoordigen een combinatie van de historisch landschappelijke structuur, stedenbouwkundige ensembles en historische bouwkunst. Deze integrale ensembles weerspiegelen de belangrijkste herkenbare structuren binnen Veenendaal.

Integrale ensembles:

1. Fort aan de Buursteeg
2. Nieuweweg
3. Munnikenweg
4. Ruisseveen (park in west)
5. De oude linten (griften): Gelders Benedeneind, Valleistraat-Verlaat, Zandstraat, Prins Bernhardlaan, Stationsstraat, Hoofdstraat, Kerkewijk
6. Dijkstraat
7. Bergweg
8. Middellaan
9. Middelbuurtseweg
10. Prattenburg
11. Hondzenelleboog

Binnen de integrale ensembles staan veel monumenten en beeldbepalende panden, maar ook panden zonder een cultuurhistorische status. Tevens is er onderling verschil tussen de ensembles. Zo heeft de Kerkewijk met veel vooroorlogse villa's een ander karakter dan Verlaat/Valleistraat waar meer kleinschalige bebouwing staat. Daarnaast zijn er integrale ensembles die deel zijn van het buitengebied of samenvallen met groenstructuren, zoals het Ruisseveen en Hondzenelleboog

Beleidsuitgangspunten Integrale ensembles:

1. Bescherming is gericht op behoud van deze relatief oude structuren, waarlangs Veenendaal zich heeft ontwikkeld. Het gaat om de oude kern van Veenendaal, waar het water de basis vormde voor de afvoer van turf. De veelal van oorsprong organisch ontstane lintbebouwing en bebouwing in deze integrale ensembles is verschillend van karakter. Daarnaast gaat het om nog maar ook om nog herkenbare wegen, paden, (groen)structuren van voor 1832, gecombineerd met verspreid liggende erven, zoals in de ensembles van het Ruisseveen, Hondzenelleboog en het gebied ten zuiden van de Dijkstraat. Uitgangspunt is behoud van deze verschillende karakteristieke structuren.
2. Voor vergunningplichtige ontwikkelingen die binnen het omgevingsplan passen wordt geen extra toets ingebouwd. De huidige welstandstoets blijft bestaan en biedt voldoende houvast om ook te toetsen op de context en daarmee ook op de verschillende karakteristieken van de ensembles.
3. Wel zal een zogenaamde "Zorgplicht" voor instandhouding van het integrale ensemble worden opgenomen. De algemene zorgplicht houdt in dat een ieder bij zijn activiteiten voldoende zorg voor de fysieke leefomgeving in acht neemt. Verantwoordelijkheid ligt bij de burger zelf. Er kan wel gehandhaafd worden.
4. Voor ontwikkelingen die niet binnen het Omgevingsplan passen zal vanaf het begin van het ontwerp rekening moeten worden gehouden met de cultuurhistorische aspecten van de integrale ensembles. Dit zal worden beoordeeld door de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit (CRK).

5. Binnen het integraal ensemble wordt geen omgevingsvergunning voor sloop vereist, behalve voor de aangewezen monumenten en beeldbepalende panden.
6. Fort aan de Buursteeg is aangewezen als Rijksmonument. Hiervoor geldt een aparte bescherming via de erfgoedwet.

Doel en werkwijze

Het doel voor de Integrale ensembles is:

1. Behoud en versterken structuren;
2. Het historisch karakter meer tot uitdrukking te laten komen en als inspiratiebron te gebruiken bij inrichting, reconstructies en ruimtelijke ontwikkelingen.

Gelet op de bestaande bestemmingsplannen en Welstandsnota is het niet mogelijk deze linten aan te passen zonder bestemmingsplanherziening. Bij een bestemmingsplanherziening is cultuurhistorie een van de toetsingscriteria. Door de cultuurhistorisch waardevolle kenmerken te beschrijven, kan hier met nieuwe ontwikkelingen rekening mee worden gehouden.

Voorstel beleid Integrale ensembles:

1. De Integrale ensembles opnemen in het Omgevingsplan;
2. Borgen dat ruimtelijke ontwikkelingen hieraan worden getoetst;
3. Opnemen van een zogeheten "Zorgplicht" voor instandhouding van de Integrale ensembles;
4. De beleidsnota wordt t.z.t. toegevoegd aan de Welstandsnota, zodat getoetst kan worden aan de beschrijvingen. Ontwikkelingen waarvoor een omgevingsvergunning nodig is worden beoordeeld door de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit (CRK).

3.3 Stedenbouwkundige ensembles

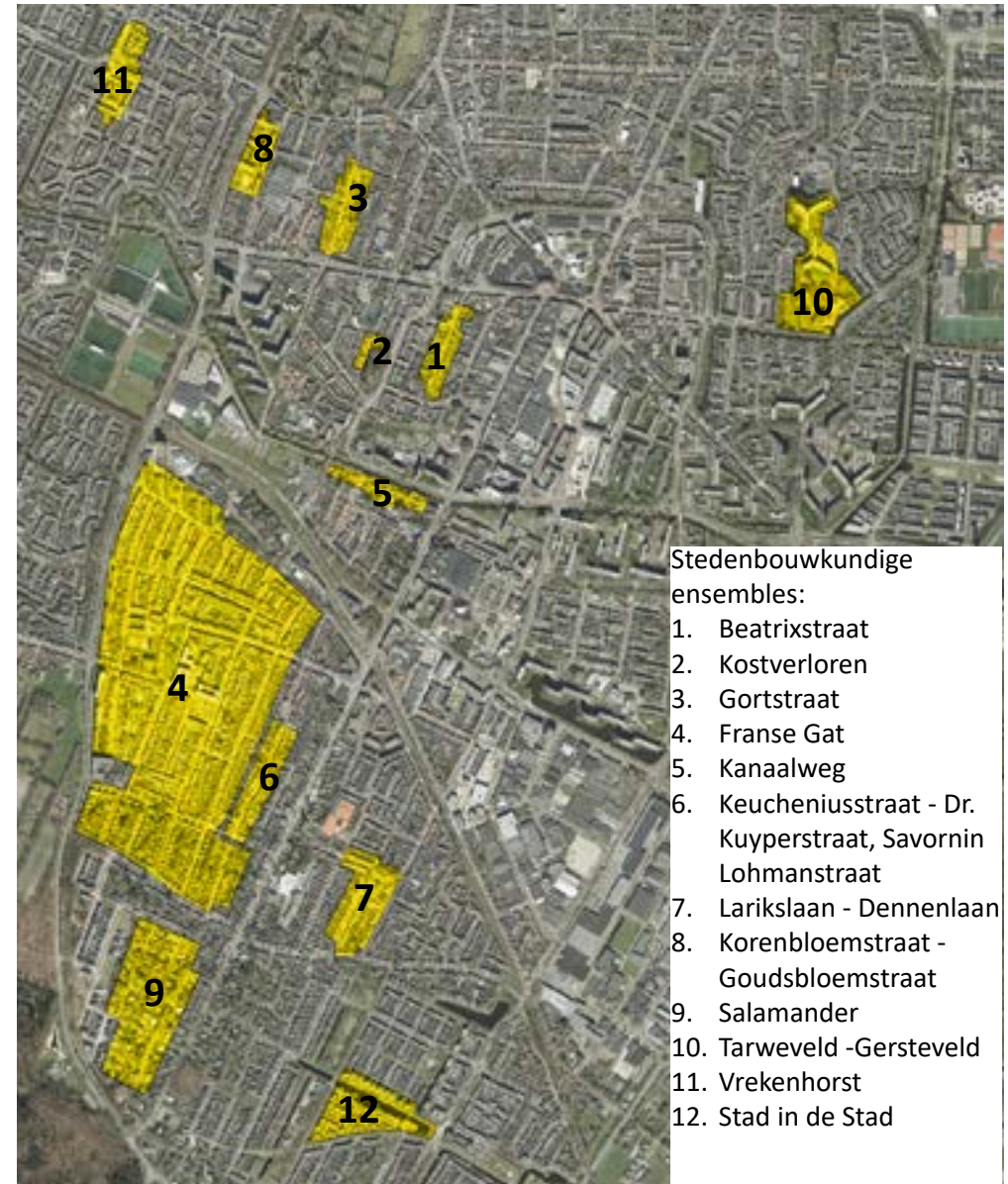
Stedenbouwkundige ensembles zijn karakteristieke gebieden, die representatief zijn voor belangrijke momenten in de stedenbouwkundige en ruimtelijke ontwikkeling van Veenendaal. Zij zijn door bureau RAAP geselecteerd c.q. gewaardeerd op basis van onderstaande criteria:

- 1 Het gebied of ensemble is van belang als voorbeeld of onderdeel van de cultuurhistorische gebiedskarakteristiek en de ontwikkelingsgeschiedenis/historische gelaagdheid;
- 2 Het gebied of ensemble is van belang vanwege de bijzondere betekenis voor het beeld van de omgeving, vanwege opmerkelijke ligging, zichtlijnen, aanwezigheid van landmarks, etc.
- 3 Er is sprake van een structurele gaafheid, herkenbaarheid en/of samenhang in het gebied of ensemble;
- 4 Er is sprake van een zekere zeldzaamheid van het gebied of ensemble, stedenbouwkundig/structuur), op gemeentelijk / regionaal niveau;
- 5 De dichtheid en kwaliteit van de aanwezige beschermde en/of karakteristieke bebouwing, waarbij gelet is op herkenbaarheid, gaafheid en (in mindere mate) zeldzaamheid.

Er is een selectie gemaakt van de stedenbouwkundige ensembles op de cultuurhistorische waardenkaart. Daarbij is gekeken naar een zekere gaafheid en/of duidelijke samenhang in aanwezige bebouwing en in het stedenbouwkundig ontwerp. Voorgedragen zijn voor- en naoorlogse ensembles: min of meer organisch gegroeide straten als Beatrixstraat en Gortstraat, geplande naoorlogse wijken zoals Franse Gat en gebieden met een 'architectonische signatuur' zoals Stad in de Stad.

Beleidsuitgangspunten Stedenbouwkundige ensembles:

1. Binnen de op de cultuurhistorische waardenkaart aangegeven stedenbouwkundige ensembles is een selectie gemaakt van stedenbouwkundige structuren waar bescherming zich richt op het behoud van de stedenbouwkundige karakteristiek.
2. In de eerste plaats gaat het om structuur: lijnen, punten en vlakken. Gekeken wordt naar opzet van de wijk, de randen, structurerende lijnen, waar

Stedenbouwkundige ensembles:

1. Beatrixstraat
2. Kostverloren
3. Gortstraat
4. Franse Gat
5. Kanaalweg
6. Keucheniusstraat - Dr. Kuiperstraat, Savornin Lohmanstraat
7. Larikslaan - Dennenlaan
8. Korenbloemstraat - Goudsbloemstraat
9. Salamander
10. Tarweveld -Gersteveld
11. Vrekenhorst
12. Stad in de Stad

liggen rooilijnen, zichtlijnen, bijzondere gebiedjes of functies, bijzondere elementen als een plein, parkje of samenhangende groenstructuren etc. Pas in tweede instantie gaat het om de architectuur: het beeld. Tot welke architectuurstroming behoren de gebouwen, wat zijn kenmerken hiervan en welke architectonische elementen kunnen bijdragen aan behoud van het stedenbouwkundige karakter.

3. Een wijk gaat niet op slot, vernieuwing en dus ook sloop en herbouw blijven mogelijk. In plaats van letterlijk terug bouwen van een of meerdere gebouwen na sloop, is de onderlinge eenheid van de nieuwbouw stedenbouwkundig meer van belang dan het terugbouwen van een kopie van het gebouw. Vernieuwing en nieuwe architectuur blijven mogelijk, wanneer deze bijdragen aan het gewenste karakter, bijvoorbeeld variatie, versterken van een bijzondere plek, etc;
4. Bij deze stedenbouwkundige structuren ligt de nadruk op (nieuwe) ontwikkelingen die niet in het bestemmingsplan passen. Hiervoor geldt dat de cultuurhistorische aspecten in vroegtijdig stadium van de planvorming aandacht krijgen. De ruimtelijke ontwikkelingen worden beoordeeld door de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit.
5. Voor alle ontwikkelingen die in het bestemmingsplan passen geldt geen nadere afweging op cultuurhistorische aspecten.
6. Wel zal een zogenaamde "Zorgplicht" voor instandhouding van de stedenbouwkundige ensembles worden opgenomen. De algemene zorgplicht houdt in dat een ieder bij zijn activiteiten voldoende zorg voor de fysieke leefomgeving in acht neemt.
7. Deze status wordt toegekend aan enkele kleinschalige uitbreidingen buiten de linten, zoals Gort- en Beatrixstraat;
8. We geven ook aandacht aan bebouwing en structuren uit de wederopbouw periode: 1940-1965. Het gaat om herkenbare stedenbouwkundige structuren die extra aandacht vragen. De bescherming richt zich op het behoud van de stedenbouwkundige karakteristiek, als samenhangend geheel tussen stedenbouwkundig plan, de karakteristieke groenstructuur en (in mindere mate) de architectuur van de woningen. Een belangrijk voorbeeld hiervan is het Franse Gat.
9. De categorie hoogbouw krijgt geen extra bescherming. Hieronder vallen

bijvoorbeeld de vele hoogbouwwijken zoals Schrijverspark, t Hoorntje, Engelenburg, PWA park etc. Zij zijn kenmerkend voor de uitbreiding van Veenendaal, maar niet dusdanig dat vanuit historisch perspectief bescherming van de stedenbouwkundige en architectonische opzet noodzakelijk is. Zie ook de uitgangspunten in paragraaf 2.1

10. Stedenbouwkundige ensembles gebouwd na 1965 die er architectonisch uitspringen krijgen de status stedenbouwkundig ensemble. Dit betreft de ensembles Tarweveld/Gersteveld, Vrekenhorst en Stad in de Stad: gebieden die op basis van een herkenbare stedenbouwkundige en architectonische opzet en beeldtaal zijn gebouwd.

Doel en werkwijze

Het doel is waar mogelijk rekening houden met stedenbouwkundige structuur en kenmerken. Een ensemble gaat niet 'op slot', er is ruimte voor (her)ontwikkelingen. De stedenbouwkundige ensembles worden opgenomen in de Welstandsnota, zodat MooiSticht dit kan toetsen bij verbouwplannen/ herontwikkeling. Omdat het niet zozeer gaat om behoud van de bebouwing, maar om behoud van het karakter, is het vastleggen in een bestemmingsplan/regel niet noodzakelijk. In deze gebieden is niet gekozen voor het beschermen op pandniveau, maar juist op structuurniveau. Bij nieuwe ontwikkelingen wordt rekening houden met de cultuurhistorische waarde van de stedenbouwkundige opzet.

Voorstel beleid Stedenbouwkundige ensembles

1. De geselecteerde Stedenbouwkundige ensembles worden opgenomen in het Omgevingsplan;
2. Bij ruimtelijke ontwikkelingen wordt rekening gehouden met de karakteristiek en van het stedenbouwkundig ensemble;
3. Opnemen van een zogeheten "Zorgplicht" voor instandhouding van de Stedenbouwkundige ensembles;
4. De beleidsnota wordt t.z.t. toegevoegd aan de Welstandsnota, zodat getoetst kan worden aan de beschrijvingen. Ontwikkelingen waarvoor een omgevingsvergunning nodig is worden beoordeeld door de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit (CRK).

3.4 Agrarisch cultuurlandschap

Voor het onderdeel landschap zijn historisch-geografische elementen en structuren geïnventariseerd en geanalyseerd. In grote delen van het landelijke gebied is nog veel van de vroegere strokenverkaveling van de veenkoloniale periode te herkennen. In het landelijk gebied zijn de cultuurhistorische waarden sterk verbonden met de huidige landschappelijke waarden. Deze waarden zijn ook opgenomen in het Landschapsontwikkelingsplan en verankerd in het Bestemmingsplan Buitengebied. Toch is het belangrijk om in deze gebieden de cultuurhistorische laag apart te benadrukken.

Het landelijk gebied heeft op de cultuurhistorische waardenkaart een aparte waardering gekregen.

- De meest herkenbare landschappen zijn het buitengebied ten zuiden van de Dijkstraat en het gebied ten zuiden van het Gelders Benedeneind, rond de Grebbeweg en het natuurgebied van de Hellen. Daar is nog duidelijk te zien hoe grote delen van het buitengebied van Veenendaal er tot ver in de 20e eeuw uitzagen. Samen vormen ze als het ware een staalkaart voor een veel groter gebied. Deze gebieden hebben een hoge waardering gekregen.
- Enigszins 'verrommeld' en met een aangetast bebouwingsbeeld en/of verkaveling is het gebied rond Fort aan de Buursteeg. Dat geldt ook voor de smalle reep van het gebied langs de Slaperdijk. Hier is de historische karakteristiek nog slechts in grote lijnen afleesbaar.
- De omgeving van de Middelbuurtseweg is een situatie apart: hier is het landschap als structuur nog vrij goed bewaard gebleven, maar door de harde overgang naar het bedrijventerrein is de ruimtelijke inbedding van matige kwaliteit.
- Laag gewaardeerd is het gebied dat ligt ingeklemd tussen de Spoorlijn en de Klompersteeg. Dit gebied laat nauwelijks nog iets van zijn historische karakteristiek zien.

Hiernaast: afbeelding overzicht cultuurhistorische waardering buitengebied

Beleidsuitgangspunten Agrarische cultuurlandschap:

1. Daar waar in het landelijk gebied ook integrale ensembles zijn aangegeven worden de uitgangspunten van de integrale ensembles gehanteerd.
2. Voor de overige delen wordt geen extra regeling in het Omgevingsplan opgenomen. In het agrarisch cultuurlandschap zijn de cultuurhistorische waarden sterk verbonden met de landschappelijke waarden. In het landschapsontwikkelingsplan en het bestemmingsplan Buitengebied zijn deze waarden beschreven en voldoende verankerd. Met de waardering zoals opgenomen op de cultuurhistorische waardenkaart zijn deze waarden van het agrarisch cultuurlandschap nog eens bevestigd. In het bestemmingsplan Buitengebied zijn ingrepen in het agrarisch cultuurlandschap die invloed hebben op de verkavelingsstructuur of historische landschapsstructuur vergunningplichtig. Bij nieuwe ontwikkelingen of functiewijziging van bijvoorbeeld (voormalige) agrarische bouwpercelen zal rekening moeten worden gehouden met de cultuurhistorische waarde van het gebied.

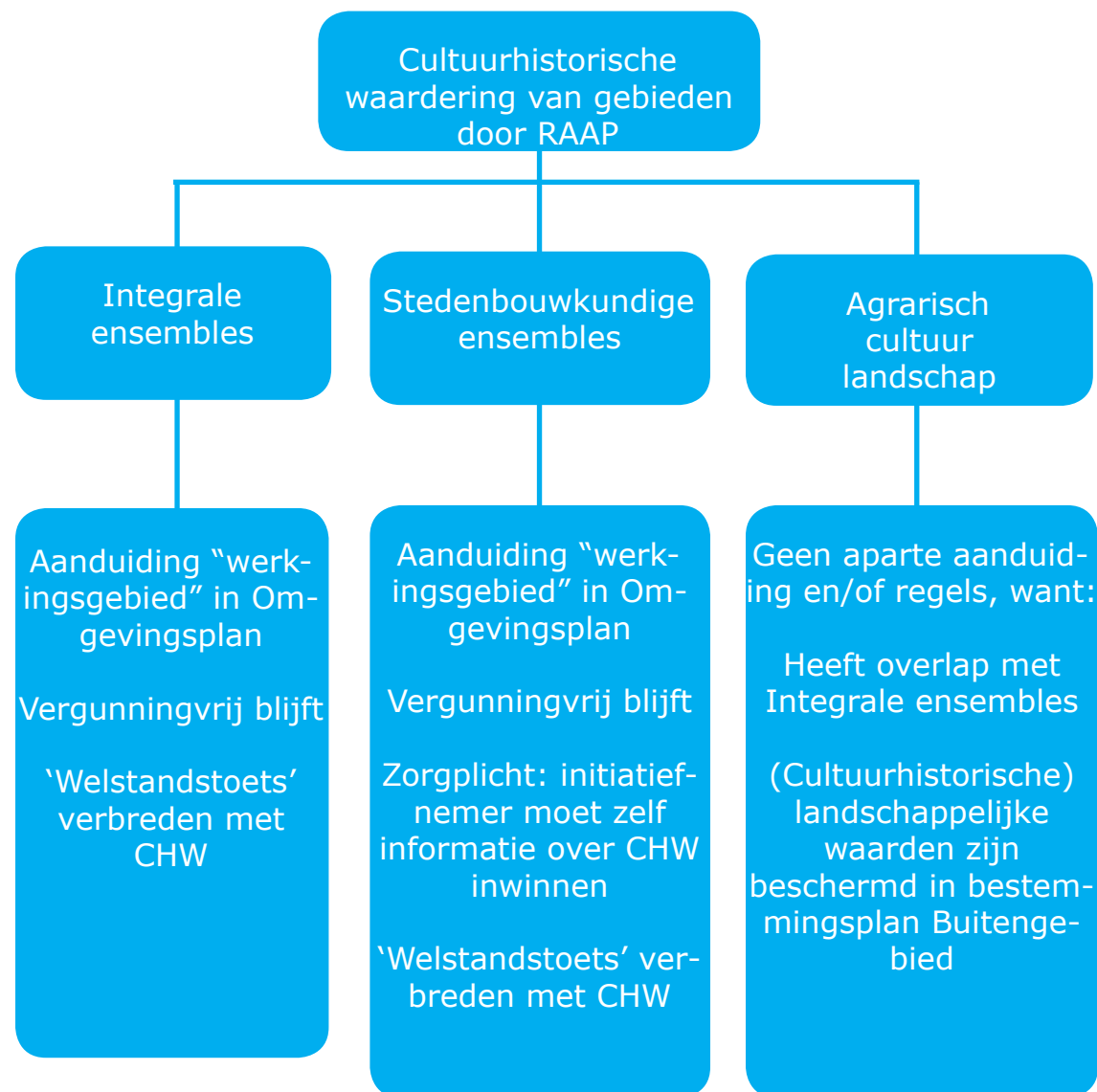
Agrarisch cultuurlandschap

Doel is het behouden en versterken van de cultuurhistorische en landschappelijke structuur en kenmerken.

Voostel beleid Agrarisch cultuurlandschap

1. Er komt geen aparte regeling voor Agrarisch cultuurlandschap in het Omgevingsplan;
2. Daar waar in het landelijk gebied ook integrale ensembles zijn aangegeven worden de uitgangspunten van de integrale ensembles gehanteerd.

In het schema hiernaast staat hoe de waardering is vertaald naar beleid.

3.5 Schema met samenvatting beleid voor de gebieden

Bijlage 1: Voorstel beeldbepalende panden en objecten

Beatrixstraat 1**woonhuis rij vooroorlogs****1935**

De Beatrixstraat is een straat met eenvoudige bebouwing. De straat loopt evenwijdig aan de Hoofdstraat. Er staan verschillende woningtypen in de straat. De meeste woningen hebben een lage goot.

De woning op nummer 1 is ingeklemd tussen naastgelegen woningen. De voorgevel staat naar voren ten opzichte van de woning op de hoek met de Achterkerkstraat. De voorgevel is gelijk aan de naastgelegen woning nummer 3. Het pand staat direct aan het trottoir en ligt hoger dan trottoir: er is een opstap naar de voordeur vanaf het trottoir.

De woning is één bouwlaag hoog en heeft een mansardekap parallel aan de straat. De voorgevel is symmetrisch met een deur in het midden en aan weerszijden ramen. Boven de voordeur is een bescheiden dakkapel met houten versieringen aan de zijkant van het kozijn. Boven de voordeur en ramen zijn gebogen gemetselde lateien (toog: rollaag met stenen op hun kop) aanwezig. Aan de onderkant van de ramen is een natuurstenen waterslag (lekdorpel) aanwezig. De (getimmerde) dakgoot wordt gedragen door houten klossen. De voorgevel heeft een zogeheten trasraam: een waterdichte onderzijde tegen het optrekken van grondvocht.

Waardering

Het pand aan de Beatrixstraat 1 is van lokaal belang vanwege de architectuurhistorische, stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarden die tot uitdrukking komen:

- in de beeldondersteunende ligging aan de Beatrixstraat;
- als representatief en typerend voorbeeld van een individueel pand in een aaneengebouwde rij;
- in de redelijk gaaf bewaarde hoofdvorm en detaillering.

Beatrixstraat 8 -14**woonhuis rij vooroorlogs****1935**

De Beatrixstraat is een straat met eenvoudige bebouwing. De straat loopt evenwijdig aan de Hoofdstraat. Er zijn verschillende woningtypen aanwezig in de straat. De meeste woningen hebben een lage goot. Het rijtje woningen 8 t/m 14 ligt parallel aan de straat. Er is ondiepe voortuin en een achtererf met achterom. De voordeur ligt hoger dan rijbaan en trottoir: er is een opstap naar de voordeur vanaf het trottoir.

De vier-onder-één-kap woningen bestaan uit één bouwlaag met een mansardekap parallel aan de straat. De twee hoekwoningen hebben een opbouw (doorgetrokken voorgevel) die de lengte van de kap onderbreekt. Deze opbouw heeft een zadeldak haaks op de straat. Deze kap eindigt halverwege de woning c.q. bij de nok van de mansardekap. De opbouw beslaat niet de gehele breedte van de woning. De woningen zonder opbouw hebben een dakkapel aan de straatzijde. Het bouwblok is in baksteen opgetrokken vanuit een rechthoekige plattegrond. De woningen 8 en 10 hebben de voordeur links van het raam, de nummers 12 en 14 hebben de voordeur rechts. In de voorgevel zijn diverse metselverbanden aanwezig, zoals rollagen boven en onder ramen en deuren, alsmede een horizontale band (koppen). Boven de voordeur en het raam op de begane grond zijn bovenlichten (kleine ramen) aanwezig. Aan de onderzijde van de ramen op begane grond is er een gemetselde lekdorpel (waterslag). De (getimmerde) dakgoot wordt gedragen door houten klossen.

Waardering

De aaneengesloten arbeiderswoningen aan de Beatrixstraat 8 – 14 zijn van lokaal belang vanwege de architectuurhistorische, stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarden die tot uitdrukking komen:

- in de beeldondersteunende ligging aan de Beatrixstraat;
- als representatief en typerend voorbeeld van een rij eenvoudige aaneengesloten arbeiderswoningen;
- in de redelijk gaaf bewaarde (kleinschalige) hoofdvorm.

Beatrixstraat 16 -22**woonhuis rij vooroorlogs****1935**

De Beatrixstraat is een straat met eenvoudige bebouwing. De straat loopt evenwijdig aan de Hoofdstraat. Er zijn verschillende woningtypen aanwezig in de straat. De meeste woningen hebben een lage goot. Het rijtje woningen 16 t/m 22 ligt parallel aan de straat. Er is ondiepe voortuin en een achtererf met achterom. De voordeur ligt hoger dan rijbaan en trottoir: er is een opstap naar de voordeur vanaf het trottoir.

De vier-onder-één-kap woningen bestaan uit één bouwlaag met een mansardekap parallel aan de straat. De twee hoekwoningen hebben een opbouw (doorgetrokken voorgevel) die de lengte van de kap onderbreekt. Deze opbouw heeft een zadeldak haaks op de straat. Deze kap eindigt halverwege de woning c.q. bij de nok van de mansardekap. De opbouw beslaat niet de gehele breedte van de woning. De woningen zonder opbouw hebben een dakkapel aan de straatzijde. Het bouwblok is in baksteen opgetrokken vanuit een rechthoekige plattegrond. De woningen 16 en 18 hebben de voordeur links van het raam, de nummers 20 en 22 hebben de voordeur rechts. In de voorgevel zijn diverse metselverbanden aanwezig, zoals gemetselde lateien boven en onder ramen en deuren, alsmede een horizontale band (koppen). Boven de voordeur is een bovenlicht aanwezig (klein raam). Aan de onderzijde van de ramen op begane grond is er een gemetselde lekdorpel (waterslag). De (getimmerde) dakgoot wordt gedragen door houten klossen.

Waardering

De aaneengesloten arbeiderswoningen aan de Beatrixstraat 16 – 22 zijn van lokaal belang vanwege de architectuurhistorische, stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarden die tot uitdrukking komen:

- in de beeldondersteunende ligging aan de Beatrixstraat;
- als representatief en typerend voorbeeld van een rij eenvoudige aaneengesloten arbeiderswoningen;
- in de redelijk gaaf bewaarde (kleinschalige) hoofdvorm.

Beatrixstraat 55

Woonhuis vrijstaand vooroorlogs

Architect J. de Geit: expressionisme

Het huis staat haaks op de Beatrixstraat en is onderdeel van een reeks van overwegend vrijstaande huizen, die in een hoge dichtheid en op geringe afstand van elkaar gebouwd zijn. De huizen staan afwisselend haaks en parallel aan de straat. Het eenvoudige woonhuis heeft stijlelementen ontleend aan het Expressionisme, zoals de variatie in metselverbanden en siermetselwerk en aan de chaletstijl, zoals het latwerk in de topgevel. De vensters zijn voorzien van luiken en een afsluitende strek. De erker aan de voorzijde heeft aan de onderzijde een trasraam. Aan de bovenzijde van de erker is een balkon met houten hekwerk.

Waardering

Het woonhuis uit 1931 is vanuit cultuurhistorisch oogpunt van lokaal belang:

- als onderdeel van de vrijstaande bebouwing aan de Beatrixstraat;
- als gaaf bewaard voorbeeld van een woonhuis uit 1931 met kenmerken van het Expressionisme en de chaletstijl;
- vanwege het karakteristieke materiaal- en kleurgebruik en de detaillering;
- als onderdeel van het oeuvre van de Veense architect J. de Geit.

Bergweg 35

Woonhuis vrijstaand naoorlogs

Architect: p.m.

Zie voor informatie over de Bergweg: Bijlage 3 over Integrale ensembles

Het woonhuis uit 1953 is door de architect voor zichzelf ontworpen. De woning is vormgegeven in de cottagestijl, die werd geïnspireerd door de kleine Engelse buitenhuizen in landelijke stijl.

Het vrijstaande woonhuis is gesitueerd in een tuin aan een klein plantsoen. Het pand staat op een min of meer vierkante plattegrond. Het telt één bouwlaag onder een samengesteld dak. De gevels zijn opgetrokken in een rode baksteen in halfsteensverband en voorzien van een plint van afwijkende baksteen. De hoofdingang heeft een eenvoudige bakstenen omlijsting. De vensters zijn voorzien van luiken en een afsluitende strek. De getoogde garage-ingang heeft een dubbele deur onder een ontlastingsboog. Het dak is gedekt met riet en voorzien van halfronde dakkapellen. Op het linker dak-vlak staat een hoge, tabs toelopende schoorsteen. In de loop der tijd zijn onder meer de ramen vernieuwd en is aan de achterzijde een uitbreiding gerealiseerd.

Waardering

De woning Bergweg 35 is vanuit stedenbouwkundig, architectuurhistorisch en cultuurhistorisch oogpunt van lokaal belang:

- als voorbeeld van een woning in de cottagestijl;
- vanwege de bijdrage aan architectuurstijlen en bouwtypen langs de Bergweg
- vanwege de bewaarde hoofdvorm en voor de bouwstijl karakteristieke detaillering en materiaalgebruik.

Boslaan 32a

Transformatorhuisje

1957

Het transformatorhuis is een bouwlaag hoog. Het gebouwtje is aan de voorzijde voorzien van witte ruitvormige panelen. De achter- en zijkanten zijn van baksteen en uitgevoerd met vooruitspringende horizontale banden (strekken). Het gebouw heeft een zadeldak, met de nok haaks op de Boslaan. Het zadeldak heeft een overstek aan voor- en achterzijde. Onder de nok zit aan voor- en achterzijde een houten klos (console).

Waardering

Het transformatorhuis aan de Boslaan 32a is van lokaal belang vanwege de architectuurhistorische, stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarden die tot uitdrukking komen:

- in de aanwezige architectuurkenmerken van de tijd waarin het huisje is gerealiseerd;
- als representant voor de aandacht die gebouwen van Nutsbedrijven kregen.

Buurtlaan West 113

woonhuis vrijstaand naorlogs 1951

De Buurtlaan West is in het interbellum aangelegd in het verlengde van de oostelijk gelegen Buursteeg, die de verbinding was tussen de Stationsstraat (vroeger Boveneindsche Grift) en buurtschappen langs de oostrand van Veenendaal. De Buurtlaan West is onderdeel van het uitbreidingsplan uit de jaren 20. Het is een brede hoofdlaan langs de noordrand van de grotendeels in het interbellum bebouwde wijk direct ten noorden van het centrum. De laan heeft een markante lintbebouwing, bestaande uit vrijstaande en geschakelde kleine middenstandswoningen van één of twee bouwlagen met kap. De oudste woningen dateren uit de jaren 30 van de vorige eeuw en de vroege naoorlogse periode. Veel percelen zijn in een recenter verleden alsnog ingevuld.

De woning op nummer 113 is gebouwd in de stijl van de Delftse School. Dit is een traditionalistische sobere bouwstijl (circa 1925-1955), ontstaan rondom de Delftse hoogleraar ir. M.J. Granpré Molière (1883-1972) en geïnspireerd op de traditionele baksteenarchitectuur. Kenmerkend voor de Delftse School zijn:

- het vrijwel uitsluitend gebruik van baksteen;
- hoge gootlijnen;
- het gebruik van natuursteen op constructief belangrijke punten;
- niet teveel opvallen (traditioneel blijven);
- de vorm wordt bepaald door de functie (eenvoudige woningen, grote publieke gebouwen).

(bron: joostdevree.nl)

De woning is onderdeel van de gevarieerde woningbouw langs de Buurtlaan West. De woning staat, net als de overige woningen, op afstand van de openbare ruimte: er is een ruime voortuin. De erfafscheiding bestaat uit een lage gemetselde muur. De woning heeft twee bouwlagen en een zadeldak. De nok ligt parallel aan de straat. De kap heeft overstekken aan de kopse kanten, die worden gedragen door houten consoles. Boven beide kopgevels staan twee

kloeke schoorstenen.

De woning is opgetrokken in roodbruine baksteen en voorzien van een trasraam in iets donkerdere bakstenen. De ramen zijn voorzien van roeden. Afmeting en plaats van ramen spelen in op de achterliggende functie, zoals woonkamer, slaapkamer, badkamer. Aan de onderzijde van de ramen is een waterslag aanwezig. Een opvallend element in de voorgevel is het franse balkon op de verdieping. De dakgoot plooit hier omhoog als een lijst om het balkon. De entree van de woning is in een aanbouw met kap haaks op het hoofdgebouw. Boven de voordeur is een gebogen rollaag (gestrekte toog) met op de hoeken en in het midden een natuurstenen sluitsteen.

Waardering

De woning uit 1951 is vanuit stedenbouwkundig, architectuurhistorisch en cultuurhistorisch oogpunt van lokaal belang:

- als voorbeeld van een woning in de Delftse Schoolstijl;
- vanwege de vrijwel gaaf bewaarde hoofdvorm en voor de bouwstijl karakteristieke detaillering en materiaalgebruik.

Buurtlaan West 127

woonhuis vrijstaand vooroorlogs 1930 - 1940

De Buurtlaan West is in het interbellum aangelegd in het verlengde van de oostelijk gelegen Buursteeg, die de verbinding was tussen de Stationsstraat (vroeger Boveneindsche Grift) en buurtschappen langs de oostrand van Veenendaal. De Buurtlaan West is onderdeel van het uitbreidingsplan uit de jaren 20. Het is een brede hoofdlaan langs de noordrand van de grotendeels in het interbellum bebouwde wijk direct ten noorden van het centrum. De laan heeft een markante lintbebouwing, bestaande uit vrijstaande en geschakelde kleine middenstandswoningen van één of twee bouwlagen met kap. De oudste woningen dateren uit de jaren 30 van de vorige eeuw en de vroege naoorlogse periode. Veel percelen zijn in een recenter verleden alsnog ingevuld.

De woning met nummer 113 is gebouwd in de stijl van de Delftse School. Dit is een traditionalistische sobere bouwstijl (circa 1925-1955), ontstaan rondom de Delftse hoogleraar ir. M.J. Granpré Molière (1883-1972) en geïnspireerd op de traditionele baksteenarchitectuur. Kenmerkend voor de Delftse School zijn:

- het vrijwel uitsluitend gebruik van baksteen;
- hoge gootlijnen;
- het gebruik van natuursteen op constructief belangrijke punten;
- niet teveel opvallen (traditioneel blijven);
- de vorm wordt bepaald door de functie (eenvoudige woningen, grote publieke gebouwen).

(bron: joostdevree.nl)

De woning is één bouwlaag hoog met een hoge kap. Daardoor is er een hoge voorgevel zichtbaar vanaf de openbare weg. De woning staat op ruime afstand van de openbare weg. De erfafscheiding is een lage gemetselde muur. De bloembak tegen de woning is van dezelfde steen. Kenmerkend voor de woning is de hoge kap met de nok haaks op de Buurtlaan. De symmetrie van

de voorgevel is op de begane grond verbroken door de grote en kleine ramen met behoud van eenheid. De lage goten zitten aan de zijkanten van de woning en zijn doorgetrokken tot in de voorgevel. Samen met de dakkapel, de luifel boven de entree en de lagere goot van de aanbouw aan de oostgevel geven zij de woning een dynamische uitstraling. Achter de woning de kavel staat een hoge schoorsteen. Deze is onderdeel van een plat afgedekte uitbouw achter de woning. De entree van de woning ligt aan de oostgevel. De indeling en plaats van de ramen heeft, zoals gebruikelijk in die tijd, verband met de achterliggende functie: woonkamer, wc, entree etc.

Waardering

De woning Buurtlaan West 127 is vanuit stedenbouwkundig, architectuurhistorisch en cultuurhistorisch oogpunt van lokaal belang:

- als voorbeeld van een woning in de Delftse Schoolstijl;
- vanwege de vrijwel gaaf bewaarde hoofdvorm en voor de bouwstijl karakteristieke detaillering en materiaalgebruik.

D.S van Schuppenstraat 2

Woonhuis vrijstaand vooroorlogs

1938

De woning is gebouwd in de stijl van de Delftse School. Dit is een traditionalistische sobere bouwstijl (circa 1925-1955), ontstaan rondom de Delftse hoogleraar ir. M.J. Granpré Molière (1883-1972) en geïnspireerd op de traditionele vaderlandse baksteenarchitectuur. Kenmerkend voor de Delftse School zijn:

- het vrijwel uitsluitend gebruik van baksteen;
- hoge gootlijnen;
- het gebruik van natuursteen op constructief belangrijke punten;
- niet teveel opvallen (traditioneel blijven);
- de vorm wordt bepaald door de functie (eenvoudige woningen, grote publieke gebouwen).

(bron: joostdevree.nl)

De woning staat op de hoek van de D.S. van Schuppenstraat en Leinweberstraat. In het ontwerp is deze ligging terug te zien in de opbouw van hoofdvolumes. Aan de Leinweberstraat is de woning (hoofdvolume) anderhalve bouwlaag hoog met een zadeldak waarvan de nok haaks op deze straat ligt. De entree van de woning ligt aan de van Schuppenstraat in een volume met de kap haaks op het hoofdvolume. De goot ligt lager dan de goot van het hoofdvolume. Boven de voordeur is een gebogen latei (toog) gemetseld met natuursteen sluitstenen, waardoor een zogeheten 'hanenkam' ontstaat. Aan de Leinweberstraat is een uitbouw (erker) aanwezig met lage goot en zadeldak. Tussen de entree en uitbouw erker is er een lage gemetselde bloembak tegen de gevel.

Aan de noordzijde (achterzijde) van de woning is een volume aanwezig met een plat dak. De indeling en plaats van de ramen heeft, zoals gebruikelijk in die tijd, verband met de achterliggende functie: woonkamer, wc, entree etc.

Waardering

De woning D.S. van Schuppenstraat 2 is vanuit stedenbouwkundig, architectuurhistorisch en cultuurhistorisch oogpunt van lokaal belang:

- als voorbeeld van een woning in de Delftse Schoolstijl;
- vanwege de vrijwel gaaf bewaarde hoofdvorm en voor de bouwstijl karakteristieke detaillering en materiaalgebruik.

De Balk 3-5

Woonhuis vrijstaand vooroorlogs

Het dubbele woonhuis dateert uit 1935. Het pand is vormgegeven in een zakelijk-expressionistische stijl, die zich kenmerkt door horizontale lijnen, kubistische vormen en platte daken met overstek.

Het dubbele woonhuis is gesitueerd in een tuin op enige afstand van de straat. Het pand staat op een rechthoekige plattegrond. De gevels zijn opgetrokken in een geel-rood gemêleerde baksteen in halfsteensverband. Bovenaan is een uitkragende rollaag. Voorts bevatten de gevel ankers ter hoogte van de verdiepingvloer. Aan de voorzijde is een erker met siermetselwerk. Ervoor bevinden zich een vijver en aangemetselde plantenbakken. Aan beide zijkanten is een uitbouw met de hoofdingang. De vensters zijn voorzien van een bakstenen lekdorpel. Zowel het hoofdgedeelte als de erker en aanbouwen hebben een plat dak met een overstek op klossen. Op het dak staan vier schoorstenen.

In de loop der tijd zijn onder meer de ramen en deuren vernieuwd.

Waardering

Het dubbele woonhuis De Balk 3 -5 is vanuit stedenbouwkundig, architectuurhistorisch en cultuurhistorisch oogpunt van lokaal belang:

- vanwege de afwijkende architectuur aan De Balk, waarmee het bijdraagt aan de diversiteit in vorm en tijd van gebouwen aan deze straat;
- als voorbeeld van woning in een zakelijke-expressionistische stijl;
- vanwege de vrijwel bewaarde hoofdvorm en voor de bouwstijl aanwezige elementen.

De Savornin Lohmanstraat 74 -100 en 102 -156

Woonhuis rij vooroorlogs

1935

Deze straat ligt in de wijk Het Franse Gat, maar de woningen zijn eerder gebouwd dan het gros van de wijk, namelijk voor de Tweede Wereldoorlog. De beeldbepalende woningen staan aan de westzijde van de straat. Globaal gaat het om de woningen vanaf de aansluiting met de Da Costastraat tot (bijna) aan de Dr. De Visserstraat. Deze woningen passen bij de architectuur van toenmalige tuindorpen.

Tuindorpen staan bekend als schilderachtige woonbuurten met een kleinschalige stedenbouwkundige structuur en een rijke architectuur. Het karakter van de tuindorpen wordt sterk bepaald door de samenhang tussen stedenbouwkundige structuur, bebouwing, openbare ruimte en groen. In de openbare ruimte ligt de nadruk op de scheiding tussen openbaar en privé, met duidelijke begrenzingen zoals heggen of muurtjes. De bebouwing bestaat uit architectuureenheden met rijen huizen die een samenhangend beeld vormen. Typerend is de helderheid van de simpele hoofdvormen met één of twee bouwlagen en variërende kappen. Van groot belang voor het straatbeeld zijn de bindende elementen zoals doorlopende goten en kappen en het metselwerk. Ook herhaling van gelijksoortige elementen als voordeuren, ramen, balkons, dwarskappen en dakkapellen zijn bepalend voor het beeld en zorgen voor ritmiek. Accenten zijn aangebracht op de hoeken. De kap speelt een grote rol in het dorpse karakter en zorgt voor samenhang per rij. Deze is veelal nadrukkelijk en komt in verschillende vormen, hellingen, hoogtes en richtingen voor.

(bron: deschoonheidvanamsterdam2016-tuindorpen)

De woningen aan De Savornin Lohmanstraat passen grotendeels binnen de beschrijving hierboven. Er zijn twee hoofdtypen: twee-onder-een-kap met zadeldak haaks op straat en twee-onder-een-kap met nok parallel aan de straat. Er zijn enkele verbijzonderingen:

- Stedenbouwkundig: woningen (nummers 146 t/m 156) waarvan de rooilijn naar achteren staat ten opzichte van naastgelegen woningen;
- Architectonisch: de hoekwoning ten noorden van aansluiting met Nicolaas Beetsstraat en een 3-onder-1-kap woning (nummers 82, 84 en 86).

De twee hoofdtypen zijn symmetrisch van opzet. De woningen onder dezelfde kap zijn elkaars spiegelbeeld. Voor alle woningen is architectonische uitwerking en detaillering zorgvuldig. De rand van het dak is benadrukt door een uitkragende dakgoot. Grote dakoverstekken zijn uitgetimmerd. Wel zijn er verschillen tussen de twee hoofdtypen. De woningen met de kap parallel aan de straat zijn een bouwlaag hoog met een hoge kap. De lage goot is boven de voordeur iets hoger dan boven het naastgelegen raam in de voorgevel. Boven dat raam is de kap doorgetrokken naar een lagere goot, zodat dit raam als een erker naar voren steekt ten opzichte van de voordeur. De deur heeft een ronde bovenkant en in de gevel is er een gebogen rollaag (gestrekte toog). Tussen raam en voordeur is oorspronkelijk een gemetselde bloembak aanwezig. Bij enkele woningen is deze verwijderd.

De woningen met het zadeldak haaks op de straat hebben daardoor een hoge voorgevel aan de straatzijde. De woningen hebben een lage goot. De entrees liggen aan de straatzijde, met daarnaast een erker die overgaat in de erker van de burens.

Voor alle woningen geldt dat de erfafscheidingen naar de openbare ruimte veelal verre van origineel zijn. Waar mogelijk worden auto's in de voortuinen geparkeerd en elders zijn hagen vervangen door hekken of ontbreekt een duidelijke erfafscheiding. Het ooit zo heldere onderscheid tussen openbaar en privé is daardoor sterk verwaterd. De charme en beeldkwaliteit van de woningen zit in de herhaling van de diverse typen, de traditionele materialen en kleuren. De huizen zijn gemetseld en hebben een pannendak met schoorstenen. Hout is toegepast voor de kozijnen. Raam- en deuropeningen en erkers, zijn ritmisch in de gevelwanden geplaatst. De oorspronkelijke detaillering is soms verdwenen en soms nog aanwezig.

Waardering

Het woningbouwcomplex langs De Savornin Lohmanstraat is vanuit stedenbouwkundig, architectuurhistorisch en cultuurhistorisch oogpunt van lokaal belang:

- vanwege de beeldbepalende stedenbouwkundig samenhang;
- als representatief voorbeeld van een ensemble in de architectuur van toenmalige tuindorpen;
- vanwege de bewaarde en herkenbare hoofdvorm, alsmede de detaillering en het materiaalgebruik.

Dennenlaan 26 -34**Woonhuis rij naoorlogs****1954**

Zie voor meer informatie Bijlage 4 over Stedenbouwkundige ensembles:
Larikslaan - Dennenlaan

Karakteristieke elementen van de huidige bebouwing zijn:

- De bebouwing is vormgegeven in de traditionalistische stijl van de Delftse School, zoals zichtbaar in metselwerk en lijsten om ramen en deuren.
- In de bebouwing is een heldere ritmiek te herkennen, veroorzaakt door de gevelindeling en de schoorstenen.
- Er is gebruik gemaakt van een verfijnde detaillering van het metselwerk en het ophangen van de goot.

Waardering

Het woningbouwcomplex (26-34) langs Dennenlaan is vanuit stedenbouwkundig, architectuurhistorisch en cultuurhistorisch oogpunt van lokaal belang:

- vanwege de beeldbepalende stedenbouwkundig samenhang;
- als representatief voorbeeld van een ensemble in de architectuur van van de Delfste School;
- vanwege de bewaarde en herkenbare hoofdvorm, alsmede de detaillering en het materiaalgebruik.

Eenvoudlaan 6

Bedrijfspannd verbouwd tot appartementen.

1950

Het pand staat net achter de bebouwing van de Prins Bernhardlaan. Het pand was oorspronkelijk in gebruik als bedrijf. *(Naam bedrijf?)*
 In 20xx is het pand verbouwd tot appartementen. Het pand is twee bouwlagen hoog met een platdak. Door de eenvoudige goot en de horizontale lijst tussen begane grond en verdieping heeft het pand een horizontale opzet. De ramen zijn geplaatst in een ritme, waarbij de ramen op de verdieping kleiner zijn dan op de begane grond. Ramen zijn voorzien van roeden. De begane grond heeft een zogeheten trasraam. Het pand staat direct aan het trottoir. De openslaande deuren voor bevoorrading herinneren aan de voormalige bedrijfsvoering.

Waardering

Het pand aan de Eenvoudlaan 6 is vanuit stedenbouwkundig, architectuurhistorisch en cultuurhistorisch oogpunt van lokaal belang:

- als representatief voorbeeld van een kleinschalig bedrijfspannd dat de industriële ontwikkeling van Veenendaal toont;
- vanwege de bewaarde en herkenbare hoofdvorm als bedrijfspannd.

Eenvoudlaan 8-26a

Duplexwoningen

De vijf woningblokjes dateren uit 1950 en zijn gebouwd voor de arbeider-klasse. Als duplexwoningen weerspiegelen ze de naoorlogse woningnood. Ieder blok bevat twee woningen op de begane grond en twee woningen op de verdieping. Na verloop van tijd konden de beneden- en bovenwoning worden samengevoegd tot één. De woningblokjes zijn vormgegeven in de traditionele stijl van de Delftse School.

De vijf woningblokjes liggen in een rij evenwijdig aan de straat en hebben een voor- en achtertuintje. Ieder blokje staat op een rechthoekige plattegrond en telt twee bouwlagen onder een zadeldak. De gevels zijn opgetrokken in rode bakstenen in halfsteensverband. De ingangen in de voorgevel zijn voorzien van een geblokte omlijsting, een betonnen luifeltje en een getoogd, roedenverdeeld bovenlicht. Het venster ernaast heeft, net als twee vensters in de zijgevel, een ontlastingsboogje met siermetselwerk in de boogtrommel. De overige vensters zijn voorzien van een strek. Tegen beide zijgevels staat een eenlaagse aanbouw onder zadeldakje. Hierin bevindt zich de ingang van de tweede woning (benedenwoning). Het zadeldak ligt met de nok evenwijdig aan de straat en is gedekt met rode pannen. Op de nok staan drie kloekke schoorstenen.

Waardering

Het woningbouwcomplex Eenvoudlaan 8 - 26a is vanuit stedenbouwkundig, architectuurhistorisch en cultuurhistorisch oogpunt van lokaal belang:

- vanwege de beeldbepalende stedenbouwkundig samenhang;
- als representatief voorbeeld van een ensemble in de architectuur van van de Delftse School;
- vanwege de bewaarde en herkenbare hoofdvorm, alsmede de detaillering en het materiaalgebruik.

Fluiterstraat 19

Kerk

1950

Het gebouw heeft kenmerken van de toenmalige shake-hand-stijl. Een stijl die zich kenmerkt door zowel traditionele als moderne elementen. Er zijn traditionele materialen gebruikt en op enkele plekken zijn meer moderne elementen toegevoegd, zoals het hoge raam in de voorgevel en het ronde raam aan de zuidoever (zichtbaar vanaf de straat). Door de bescheiden bouwhoogte en volume aan de straatzijde voegt de kerk zich naar de maat, schaal en korrel van de overige bebouwing van de Fluiterstraat. De entree bevindt zich in een smal deel met lage aanbouwen dat naar achteren toe overgaat in een breder volume. De entree wordt gemarkeerd door een luifel, kleine verhoging en pilaren.

De kerk bestaat uit twee volumes: een haaks op de straat en verderop achterop het perceel een volume parallel aan de straat. De kappen van die volumes volgen de beschreven richting. Het achterste volume is aan de onderzijde breed en verspringt dan naar een hoger smaller deel. De ramen zijn voorzien van roeden. In het metselwerk zijn verspringingen en diverse verbanden aanwezig. De daken hebben een overstek voorzien van houten klossen en geschulpte lijst. De hoofddopzet van de kerk c.q. het zicht vanaf de straat wordt bepaald door de hoge en lage delen van het gebouw, de uitkragende daken en de relatief gesloten gemetselde muren. De kerktoren met zijn spitse dak is bescheiden in hoogte en vorm. De spits is in 2013 gerestaureerd. Aan de buitenkant is de spits voorzien van zink met een totaal gewicht van 1600 kilo.

Waardering

De kerk aan de Fluiterstraat 19 is van lokaal belang vanwege de architectuurhistorische, stedenbouwkundige, cultuurhistorische waarden:

- vanwege de shake-hands bouwstijl, die gebruik maakt van traditionele en moderne elementen;
- de gaafheid van de hoofdvorm en de detaillering.

Goudvink 2**Kerk****1985**

architect H. van de Hoef

De Westerkerk heeft van bovenaf gezien de vorm van een honingraat met bovenop een kruis. Dat kruis is aan de zijkanten bekleed met leien. Het middelpunt is voorzien van een spitse kap (bedekt met leien). De heldere 8 zijdige opzet is vanaf de straat niet makkelijk te duiden door de 'speelse' opzet met wisselende vormen en hoogten aan diverse zijden. Het gebouw is opgetrokken in een lichte kalkzandsteen. Het dak van leien is soms een brede horizontale band / dakrand, die zichtbaar is vanaf de straat en soms minder nadrukkelijk zichtbaar. Een opvallend element is de opengewerkte klokkentoren. Deze markeert de hoofdentree en de klokken zijn zichtbaar. De kerk is een bijzonder (en afwijkend) gebouw tussen de grondgebonden woningen in Veenendaal-west.

Waardering

De kerk aan de Goudvink 2 is vanuit stedenbouwkundig, architectuurhistorisch en cultuurhistorisch oogpunt van lokaal belang:

- als representatief voorbeeld van een kerk met een eigentijdse architectuur;
- door de ligging in Veenendaal-west waar het bijdraagt aan oriëntatie in de wijk;
- vanwege de gaafheid van de hoofdvorm en de detaillering.

Hofstede 27a

Transformatorhuisje

Het transformatorhuisje dateert uit de periode 1925-1935. Het is gebouwd in opdracht van de Provinciale Electriciteitswerken. In het huisje zette een transformator hoogspanning om naar laagspanning. Transformatorhuisjes werden tot ongeveer het laatste kwart van de twintigste eeuw ontworpen als gebouwtjes in de dan gangbare architectuurstijlen. Het onderhavige gebouwtje is vormgegeven in een zakelijk-expressionistische stijl, die zich kenmerkt door horizontale lijnen, kubistische vormen en platte daken met overstek.

Het eenlaagse transformatorhuisje staat op een rechthoekige plattegrond. De gevels zijn opgetrokken in geelbruine gemêleerde bakstenen in halfsteensverband en voorzien van ventilatieopeningen. Het onderste en bovenste deel van het metselwerk kragen iets uit. De gevels zijn afgesloten met een rollaag. De entrees bestaan uit enkele deuren. In de rechter zijgevel is een tegeltableau met de naam en het wapen van de Provinciale Electriciteitswerken. Het platte dak heeft een overstek.

Bron: www.heschultearchitect.nl

Waardering

Het transformatorhuis aan de Hofstede 27a is van lokaal belang vanwege de architectuurhistorische, stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarden die tot uitdrukking komen:

- in de aanwezige architectuurkenmerken van de tijd waarin het huisje is gerealiseerd;
- als representant voor de aandacht die gebouwen van Nutsbedrijven kregen.

Jan Steenlaan 36

Transformatorhuisje

1956

Het transformatorhuisje dateert uit de periode 1956 en sluit aan bij de architectuur in de wijk het Franse Gat. Het is gebouwd in opdracht van de Provinciale Electriciteitswerken. In het huisje zette een transformator hoogspanning om naar laagspanning. Transformatorhuisjes werden tot ongeveer het laatste kwart van de twintigste eeuw ontworpen als gebouwtjes in de dan gangbare architectuurstijlen.

Het eenlaagse transformatorhuisje staat op een rechthoekige plattegrond en heeft een zadeldak met pannen. De gevels zijn opgetrokken in rood-bruine gemêleerde bakstenen in halfsteensverband en voorzien van ventilatieopeningen. De entree bestaat uit een enkele deur. Het huisje is ontworpen in de traditionele stijl van de Delftse School.

Waardering

Het transformatorhuis aan de Jan Steenlaan 36 is van lokaal belang vanwege de architectuurhistorische, stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarden die tot uitdrukking komen:

- in de aanwezige architectuurkenmerken van de tijd waarin het huisje is gerealiseerd;
- als representant voor de aandacht die gebouwen van Nutsbedrijven kregen.

Kamgras 46-60 en 62-72**Woonhuis rij naoorlogs: patiowoningen****Architect: Nieuwenhuys en van den Dikkenberg**

De patiowoningen zijn in 1975 opgeleverd. Ze zijn ontworpen door de architecten Nieuwenhuys en van den Dikkenberg in de stijl van het structuralisme. Gebouwen in deze stijl kenmerken zich door een geometrische structuur met herhaling van kleinere eenheden.

De woningen staan geschakeld in twee reeksen. Ondiepe tuinen scheiden de woningen van de stoep. Iedere woning staat op een L-vormige plattegrond en telt één bouwlaag onder een samengesteld lessenaarsdak. In de oksel van de L, aan de achterzijde, is een patio die overgaat in een achtertuin. De gevels zijn opgetrokken in een oranje baksteen in halfsteensverband. De gevels aan de straat hebben een gesloten karakter. Er is één opening, bestaande uit een smal ingangsportiek en een venster, waartussen een houten gevelbekleding. Het lessenaarsdak is gedekt met gesmoorde pannen. In het verlengde van de voorgevel staat een schoorsteen. Tegen de voorgevel is een aangebouwde garage onder een met pannen gedekt lessenaarsdak.

In de loop der tijd zijn bij diverse woningen de deuren, ramen en houten gevelbekleding vervangen en/of van een andere kleurstelling voorzien.

Waardering

Het complex van woningen aan de Kamgras is van lokaal belang vanwege de architectuurhistorische, stedenbouwkundige, cultuurhistorische, en ensemblewaarden:

- stedenbouwkundige waarde vanwege de ligging aan en afronden van de rand van het wijkwinkelcentrum;
- architectonische en bouwhistorische waarde als voorbeeld van de ontwikkeling van nieuwe woningtypen (patiowoningen);
- is waardevol als ensemble vanwege de repetitie van hoofdvorm en architectonische elementen die kenmerkend is voor het structuralisme;
- als onderdeel van het oeuvre van de architect Nieuwenhuys en van den Dikkenberg.

Kanaalweg 11

Woonhuis vrijstaand vooroorlogs

1923

De Kanaalweg ligt parallel aan het in 1886 aangelegde Omleidingskanaal. Dit kanaal werd aangelegd als onderdeel van de modernisering van de Greb-belinie om een betere inundatie te kunnen realiseren. De bebouwing aan de zuidzijde van dit kanaal bestaat uit overwegend vrijstaande woonhuizen, waaronder huizen van rond 1900 en enkele gemeentelijke monumenten. Het huis wordt door een ondiepe voortuin van de Kanaalweg gescheiden. Het huis bestaat uit een samengestelde massa. Er is een duidelijk hoofdvolume met zadeldak met wolfseind en twee lagen plat (afgewerkte) hoge aanbouw aan de rechterzijde. De kap heeft de nok haaks op de Kanaalweg. Het pand heeft een asymmetrische voorgevel met entree en erker. Er zijn diverse metselverbanden aanwezig door trasraam, togen en lekdorpels.

Aan de westzijde is een uitbreiding uit 1938. Het trappenhuis was in het originele ontwerp het enige element dat door/langs de kap omhoog kwam. Bij de verbouwing uit 1938 is aan de achterzijde van de woning een volume gerealiseerd dat in hoogte en diepte aansluit op dit trappenhuis. Een berging op de verdieping is hierbij omgezet tot extra slaapkamer. Trappenhuis en slaapkamer vormden vanaf dat moment een geheel aan de zijgevel. De manier waarop de uitbreiding is vormgegeven en de uitvoering in baksteen sluiten aan op het trappenhuis en bij de opzet van het woonhuis. De verbouwing is onderdeel van de status 'beeldbepalend'.

Een kenmerk van het Rationalisme in Nederland is de dragende constructie van baksteen. Het Rationalisme is een reactie op de neostijlen van eind 19e eeuw. In Nederland is het rationalisme een voorloper van het Modernisme: de rechte lijnen en strakkere vormen zijn weliswaar aanwezig, maar het is allemaal nog zeer weifelend (nog driehoekjes, boogjes en baksteen in plaats van rechte lijnen en beton). Bron: www.joostdevree.nl

Waardering

De bedrijfswoning Kanaalweg 11 is vanuit cultuurhistorisch oogpunt van lokaal belang:

- Vanwege de beeldbepalende ligging aan de Kanaalweg;
- Als onderdeel van de historische bebouwing langs de Kanaalweg;
- Als voorbeeld van een karakteristiek pand in de stijl van het Rationalisme;
- Vanwege het karakteristieke materiaalgebruik en de kenmerkende detaillering.

Kerkewijk 82: De Oude Heg**Woonhuis vrijstaand naoorlogs****1955**

Zie voor informatie over de Kerkewijk: Bijlage 3 over Integrale ensembles

De woning bestaat uit een eenvoudig hoofdvolume van twee lagen met een zadeldak, parallel aan de straat. De woning staat op ruime afstand van de openbare weg. De overgang naar openbaar gebied bestaat deels uit een lage heg. De woning is opgetrokken in een licht bruinrode baksteen. De eenvoudige voorgevel heeft vierkante ramen, voorzien van roeden. Onder de ramen is een lekdorpel en boven de ramen een rollaag. Het uitkragende franse balkon boven de voordeur in combinatie met pilaren geeft de entree een licht monumentaal aanzien. Er is een eenvoudige goot voorzien van houten klossen.

Naast de woning een (houten) uitbouw van één bouwlaag hoog die contrasteert met de voorgevel, maar de architectonische eenheid van de woning niet verstoort. Juist de eenvoudige opzet en aankleding van de gevel bepalen het beeld van de woning. Het ontbreken van (te) veel verschillende elementen zorgt voor een sterk beeld.

Waardering

Het woonhuis Kerkewijk 82 is vanuit stedenbouwkundig, architectuurhistorisch en cultuurhistorisch oogpunt van lokaal belang:

- vanwege de beeldbepalende ligging aan de Kerkewijk;
- als onderdeel van de historische bebouwing langs de Kerkewijk, waaronder de beschermde gemeentelijke monumenten;
- vanwege de gaaf bewaarde hoofdvorm, zorgvuldige detaillering en karakteristiek materiaalgebruik.

Kerkewijk 88

Woonhuis vrijstaand vooroorlogs

1925

Zie voor informatie over de Kerkewijk: Bijlage 3 over Integrale ensembles

De erfafscheiding aan de straat bestaat uit een gemetseld muurtje met laag deel dat overgaat in een verhoging. Dit lage deel is voorzien van een rol-laag aan de bovenkant en een laag metalen hek. De lage delen staan tussen hogere gemetselde penanten.

De woning wordt gekenmerkt door een samenhangend beeld opgebouwd uit verschillende volumes met hogere en lagere delen en een samengestelde kap: een schilddak van het hoofdgebouw aan voorzijde met de nok haaks op de Kerkewijk en achterop het perceel een volume met schildkap parallel aan de straat.

De hoofd- en aanbouwen hebben variërende bouwhoogtes, waarbij de markant aanwezige (doorlopende) goten zorgen voor samenhang in beeld. Andere verbindende elementen zijn de samengestelde kap met rode pannen en het metselwerk.

De herhaling van gelijksoortige elementen als goten, witte kozijnen en schoorstenen zijn bepalend voor het beeld en zorgen voor ritmiek.

Waardering

De villa uit 1925 is vanuit stedenbouwkundig, architectuurhistorisch en cultuurhistorisch oogpunt van lokaal belang:

- vanwege de beeldbepalende ligging aan Kerkewijk;
- als onderdeel van de cultuurhistorisch gezien waardevolle bebouwing langs de Kerkewijk, waaronder een groot aantal als beschermd gemeentelijk monument aangewezen panden en enkele rijksmonumenten;
- vanwege de vrijwel gaaf bewaarde hoofdvorm en voor de bouwstijl karakteristieke detaillering en materiaalgebruik.

Kerkewijk 94 -96: dubbelwoonhuis

Dubbelwoonhuis: vooroorlogs

1915

Zie voor informatie over de Kerkewijk: Bijlage 3 over Integrale ensembles

De twee-onder-een-kap woning bestaat uit een eenvoudig hoofdvolume met een schildkap, parallel aan de straat. De woningen staan op afstand van de openbare weg. De erfafscheiding van nummer 94 bestaat uit een gemetselde lage muur met hekwerk en penanten. De entrees van de woningen liggen aan de zijkanten.

De omlopende bakgoten worden gedragen door houten klossen. Zinken regenpijpen zorgen voor de afvoer van het hemelwater. De bakstenen voorgevel heeft een symmetrische indeling en bestaan uit metselwerk in halfsteensverband met een (licht) roodbruine baksteen baksteen. Aan de onderzijde van de gevel, zit een trasraam met een donkere baksteen. De ramen zijn voorzien van gemetselde lekdorpels. Op de begane grond staat aan de voorzijde een erker die overgaat in een balkon. De aaneengesloten erker staat voor beide woningen en verbindt ze met elkaar. De balkonrand eindigt aan de bovenzijde met een kopse rollaag.

Het hoge schilddak is van rode pannen. Aan de voorzijde is bij beide woningen een bescheiden dakkapel. Ze liggen in elkaars verlengde en zijn van elkaar gescheiden door de hoge gemeenschappelijke schoorsteen.

Waardering

Het dubbele woonhuis Kerkewijk 94 - 96 is vanuit stedenbouwkundig, architectuurhistorisch en cultuurhistorisch oogpunt van lokaal belang:

- vanwege de beeldbepalende ligging aan de Kerkewijk;
- als onderdeel van de historische bebouwing langs de Kerkewijk, waaronder de beschermde gemeentelijke monumenten;
- vanwege de gaaf bewaarde hoofdvorm, zorgvuldige detaillering en karakteristiek materiaalgebruik.

Kerkewijk 163**Woonhuis vrijstaand vooroorlogs****1930**

Zie voor informatie over de Kerkewijk: Bijlage 3 over Integrale ensembles

De woning heeft een eigen individuele architectuur. De woning bestaat uit een hoofdgebouw met een forse, hoge kap. De gevels zijn aan de voorzijde één bouwlaag hoog en aan de achterzijde twee bouwlagen hoog. Haaks en symmetrisch daarop staat aan de voorzijde een volume met schilddak. Dit volume bestaat uit een ronde erker die overgaat in een balkon met een terugliggende rechthoekige ruimte en overstek. Openslaande deuren geven toegang tot het terras. Beide daken hebben een fors dakoverstek en zijn gedekt met grijze keramische dakpannen. De symmetrie van de voorgevel wordt herhaald op de hoeken met een gemetselde pilaar, terugliggende gevels en een laag opstapje. Onder de zuidelijke uitsparing ligt de entree. Naast de entree staat een lage uitbouw met plat dak: garage en/of berging. De vraag is of deze onderdeel zijn van het originele ontwerp.

De ramen hebben een lekdorpel. De erker heeft een symmetrische indeling met 5 ramen met bovenlicht en twee gemetselde banden: een boven en een onder de ramen.

De kopgevels zijn eenvoudig vormgegeven, maar alle ruimten die grenzen aan de ze gevels zijn voorzien van ramen. Aan de onderzijde van bakstenen gevels, zit een trasraam met een donkere baksteen.

Waardering

Het woonhuis Kerkewijk 163 is vanuit stedenbouwkundig, architectuurhistorisch en cultuurhistorisch oogpunt van lokaal belang:

- vanwege de beeldbepalende ligging aan de Kerkewijk;
- als onderdeel van de historische bebouwing langs de Kerkewijk, waaronder de beschermde gemeentelijke monumenten;
- vanwege de gaaf bewaarde hoofdvorm, zorgvuldige detaillering en karakteristiek materiaalgebruik.

Kerkewijk 165**Woonhuis vrijstaand vooroorlogs****1920 - 1930**

Zie voor informatie over de Kerkewijk: Bijlage 3 over Integrale ensembles

De woning staat op ruime afstand van de openbare weg. De scheiding tussen openbaar en privé bestaat uit een heg.

De woning heeft een samenhangend beeld door de dominant aanwezige kap met rode pannen en de rode baksteen van de woning. De woning bestaat uit een hoofdvolume met een hoge (piramide) kap en een aanbouw naar de straat van twee bouwlagen met een schilddak en een balkon dat overgaat in een erker met balustrade van metselwerk.

De piramidekap van het hoofdvolume heeft (aan de voorzijde) een lage goot die eindigt boven de voordeur. De zijgevel is twee bouwlagen hoog.

Van groot belang zijn de bindende elementen zoals doorlopende goten, kappen en het metselwerk. Ook de herhaling van gelijksoortige elementen als ramen met lekdorpels, witte kozijnen en gekleurde draaiende delen dragen bij aan de samenhang. Aan de voor- en achterzijde staat een hoge gemetselde schoorsteen.

Waardering

Het woonhuis Kerkewijk 165 is vanuit stedenbouwkundig, architectuurhistorisch en cultuurhistorisch oogpunt van lokaal belang:

- vanwege de beeldbepalende ligging aan de Kerkewijk;
- als onderdeel van de historische bebouwing langs de Kerkewijk, waaronder de beschermde gemeentelijke monumenten;
- vanwege de gaaf bewaarde hoofdvorm, zorgvuldige detaillering en karakteristiek materiaalgebruik.

Kerkewijk 168**Woonhuis vrijstaand vooroorlogs****1925****Architect J.de Geit**

Zie voor informatie over de Kerkewijk: Bijlage 3 over Integrale ensembles

De woning is een ontwerp van architect J. de Geit en heeft een individuele uitstraling. De woning staat op ruime afstand van de openbare weg. Er is een haag als erfafscheiding.

De woning is één bouwlaag hoog met een mansardekap haaks op de straat. De kap heeft een kleine overstek. Aan de noordgevel (zijgevel) is de gevel hoger doorgezet (opgemetseld) tot een dakkapel. De gevels zijn voorzien van een trasraam van een donkerdere baksteen, die beëindigd wordt met een rollaag en overgaat in het halfsteens verband van de gevels. Aan de voorzijde is er een erker die overgaat in balkon op de verdieping. Deze heeft een eenvoudig hekwerk als balustrade. Kenmerkend voor de architectuur van die tijd zijn de ramen aangepast aan achtergelegen functie/ruimte. In de voorgevel zijn dat de ramen van de erker, lange smalle ramen aan weerszijden van de voordeur, een topraam en een raam en openslaande balkondeuren op de verdieping. De ramen zijn voorzien van gemetselde lekdorpels. Boven de entree is een (originele) houten bloembak aanwezig.

Waardering

Het woonhuis uit 1925 is vanuit stedenbouwkundig, architectuurhistorisch en cultuurhistorisch oogpunt van lokaal belang:

- vanwege de beeldbepalende ligging aan de Kerkewijk;
- als onderdeel van de cultuurhistorisch gezien waardevolle bebouwing langs de Kerkewijk, waaronder gemeentelijke monumenten en enkele rijksmonumenten;
- vanwege de vrijwel gaaf bewaarde hoofdvorm en voor de bouwstijl karakteristieke detaillering en materiaalgebruik
- als onderdeel van het oeuvre van de Veense architect J. de Geit.

Kerkewijk 172**Woonhuis vrijstaand vooroorlogs****1925**

Zie voor informatie over de Kerkewijk: Bijlage 3 over Integrale ensembles

De woning bestaat uit een eenvoudige hoofdmassa van één bouwlaag hoog met een mansardekap haaks op de straat. Aan de noordzijde is de woning uitgebouwd met een volume van twee bouwlagen hoog met een lesse-naarsdak die aansluit op de mansardekap. Hier is ook een entree aanwezig. De hoofdentree (voordeur) is aan de voorzijde van de woning in een aanbouw naast de voorgevel en voor de uitbouw aan de noordzijde. Alle goten hebben een kleine overstek, alle ramen hebben een gemetselde lekdorpel en aan de onderzijde van de gevel is een zogeheten trasraam aanwezig. De voorgevel is symmetrisch en heeft een ondiepe erker met daarboven een brede (houten) bloembak en raam. Er zijn zowel grote als kleine vensters toegepast, afhankelijk van plaats in de gevel en de achtergelegen ruimte/functie.

Waardering

Het woonhuis Kerkewijk 172 is vanuit stedenbouwkundig, architectuurhistorisch en cultuurhistorisch oogpunt van lokaal belang:

- vanwege de beeldbepalende ligging aan de Kerkewijk;
- als onderdeel van de historische bebouwing langs de Kerkewijk, waaronder gemeentelijke en rijks- monumenten;
- vanwege de gaaf bewaarde hoofdvorm, zorgvuldige detaillering en karakteristiek materiaalgebruik.

Kerkewijk 189 -191**Dubbelwoonhuis vooroorlogs****1934**

Zie voor informatie over de Kerkewijk: Bijlage 3 over Integrale ensembles

Dit dubbele woonhuis is als een architectonische eenheid gebouwd. De voorgevel is symmetrisch. Het hoofdvolume bestaat uit twee bouwlagen met een schilddak parallel aan de Kerkewijk. Dat schilddak is aan de zijkant- en doorgetrokken tot de eerste bouwlaag. Meer naar achteren op de kavel is het hoofdvolume verlengd en wordt de woning breder. Deze uitbreiding is twee bouwlagen hoog en heeft een afgeplat schilddak. De voordeur zit in dit volume. De woning aan de noordzijde (nummer 189) heeft een voordeur met een ronde bovenzijde en daarboven smalle langwerpige vensters. Bij de woning nummer 191 is de voordeur in een ondiepe aanbouw geplaatst.

Naast beide woningen staat achterop de kavel een garage.

De daken hebben een fors dakoverstek. De forse, hoge, steile kap biedt veel ruimte en is gedekt met keramische grijze dakpannen. In de voorgevel zijn direct onder het dakoverstek, aansluitend op elkaar, repeterende vensters toegepast die de horizontaliteit benadrukken. Onder deze vensters op de verdieping is een houten bloembak aanwezig.

Aan de voorzijde staan op de vrijstaande hoek ronde erkers met een gemetselde bloembak ervoor. De samenhang van dit ontwerp zit in het materiaalgebruik, de horizontale lijnen (goten, overstekken etc.) en een zorgvuldige detaillering.

Waardering

Het dubbele woonhuis (189 - 191) met erfafscheiding uit 1934 is vanuit stedenbouwkundig, architectuurhistorisch en cultuurhistorisch oogpunt van lokaal belang:

- vanwege de beeldbepalende ligging aan de Kerkewijk;
- als onderdeel van de cultuurhistorisch gezien waardevolle bebouwing langs de Kerkewijk, waaronder gemeentelijke monumenten en enkele rijksmonumenten;
- vanwege de vrijwel gaaf bewaarde en voor deze bouwstijl typerende hoofdvorm, detaillering en materiaalgebruik.

Kerkewijk 193 -195**Dubbelwoonhuis vooroorlogs****1934**

Zie voor informatie over de Kerkewijk: Bijlage 3 over Integrale ensembles

Dit dubbele woonhuis is een architectonische eenheid. De voorgevel is symmetrisch. Het hoofdvolume bestaat uit twee bouwlagen met een schilddak parallel aan de Kerkewijk. Dat schilddak is aan de zijkanten doorgetrokken tot de eerste bouwlaag. Aan de zijkanten zijn bij beide woningen hoge en brede dakkapellen geplaatst met een fors schilddak. De voordeur zit in de zijgevel. Naast beide woningen staat achterop de kavel een garage.

De daken hebben een fors dakoverstek. De forse, hoge, steile kap biedt veel ruimte en is gedekt met keramische grijze dakpannen. Direct onder het dakoverstek zijn aan de voorzijde symmetrisch ten opzichte van het midden brede vensters aanwezig. Onder deze vensters is, per woning, een houten bloembak aanwezig. Op de begane grond heeft iedere woning een hoekraam met dakgoot en een erker. De dakgoten en bloembakken zorgen voor horizontaliteit in de voorgevel. De dakkapel in de hoge kap draagt daar eveneens aan bij.

De samenhang van dit ontwerp zit in het materiaalgebruik, de horizontale lijnen (goten, overstekken etc.) en een zorgvuldige detaillering.

Waardering

Het dubbele woonhuis 193 -195 met erfafscheiding is vanuit stedenbouwkundig, architectuurhistorisch en cultuurhistorisch oogpunt van lokaal belang:

- vanwege de beeldbepalende ligging aan de Kerkewijk;
- als onderdeel van de cultuurhistorisch gezien waardevolle bebouwing langs de Kerkewijk, waaronder gemeentelijke monumenten en enkele rijksmonumenten;
- vanwege de vrijwel gaaf bewaarde en voor deze bouwstijl typerende hoofdvorm, detaillering, materiaalgebruik en relatie met de tuin.

Kerkewijk 204 – 206

Dubbelwoonhuis vooroorlogs

1936

Zie voor informatie over de Kerkewijk: Bijlage 3 over Integrale ensembles

De twee-onder-een-kap woning heet een asymmetrische opzet en indeling. De woningen staan op de hoek naar de Walenburg en op afstand van de openbare ruimte. De erfafscheiding is combinatie van opgaand groen en een lage gemetselde muur.

Het hoofdvolume is twee bouwlagen hoog en heeft een schildkap. De omlopende goot heeft een overstek en er zijn eenvoudige zinken regenpijpen om het regenwater af te voeren. De entree van nummer 206 ligt in de voorgevel c.q. aan de Kerkewijk. Deze voordeur ligt enigszins terug ten opzichte van de voorgevel. Er is een gebogen hal met terugspringend metselwerk. Er worden zowel grote als kleine vensters toegepast en enkele geometrische venstervormen, zoals de zeshoekige vensters naast beide voordeuren. Ramen hebben een lekdorpel. Naast de voordeur is nog een erker die overgaat in een balkon op de verdieping met gemetselde balustrade.

De woning nummer 204 heeft de voordeur in de noordelijke zijgevel. De voordeur heeft een ronde bovenkant. Er is een rollaag rond de entree. Op de verdieping is een smal, ondiep balkon met open hekwerk. Bij beide entrees is een kleine opstap en voor de gevel is een gemetselde bloembak aanwezig.

Waardering

Het dubbele woonhuis 204-206 met erfafscheiding uit 1936 is vanuit stedenbouwkundig, architectuurhistorisch en cultuurhistorisch oogpunt van lokaal belang:

- vanwege de beeldbepalende ligging aan de Kerkewijk en de hoek met de Walenburg ;
- als onderdeel van de cultuurhistorisch gezien waardevolle bebouwing langs de Kerkewijk, waaronder gemeentelijke monumenten en enkele rijksmonumenten;
- vanwege de vrijwel gaaf bewaarde en voor deze bouwstijl typerende hoofdvorm, detaillering, materiaalgebruik en relatie met de tuin.

Nieuweweg 40

Woonhuis vrijstaand vooroorlogs

1938

Zie voor informatie over de Nieuweweg: Bijlage 3 over Integrale ensembles

De Nieuweweg kent een diverse bebouwing. Dit pand ligt nu op de hoek met de Bevrijdingslaan. Voordat de Bevrijdingslaan is aangelegd liep de Nieuweweg voor het pand langs. Het pand staat op ruime afstand van de openbare ruimte. De erfafscheiding is een lage gemetselde muur met penanten, beide zijn voorzien van muurdeksels. Het pand is in gebruik als kantoor. Er is een ondergrondse verbinding naar het naastgelegen kantoorpand op nummer 42.

Het pand is twee bouwlagen hoog met een piramidedak. De punt van dit dak is de schoorsteen. Het pand is opgetrokken in rode baksteen, met een trasraam van donker grijze stenen. Het pand heeft veel kenmerken van de architectuur en bouwstijl uit die tijd. Bijvoorbeeld een luifel boven de voordeur en daarboven 3 hoge smalle ramen, bloembakken onder de ramen op de verdieping, op enkele plekken een afwijkend metselverband en een omlopende dakgoot met ruime overstek. Verder zijn er lekdorpels onder de ramen. In de voorgevel is een erker aanwezig. De erker aan de noordgevel is niet origineel.

Waardering

Het pand Nieuweweg 40 met erfafscheiding uit 1938 is vanuit stedenbouwkundig, architectuurhistorisch en cultuurhistorisch oogpunt van lokaal belang:

- vanwege de beeldbepalende ligging aan de Nieuweweg;
- als onderdeel van de cultuurhistorisch gezien waardevolle bebouwing langs de Nieuweweg;
- vanwege de vrijwel gaaf bewaarde en voor deze bouwstijl typerende hoofdvorm, detaillering en materiaalgebruik.

Patrimoniumlaan 28

Bedrijfspand

Het bedrijfsgebouw dateert uit 1964, getuige een gevelsteen. Het is vormgegeven in een functionalistische stijl, waarbij de functie van een gebouw leidend is voor de architectuur; veel belang gehecht wordt aan de toetreding van licht en lucht; en moderne materialen als glas en staal zijn toegepast. Het gebouw is gesitueerd in een straatwand en grenst direct aan de stoep. Het pand staat op een rechthoekige plattegrond en telt twee bouwlagen onder een platdak. De gevels zijn opgetrokken in baksteen in klezorverband. De voorgevel heeft op de begane grond een transparant karakter en is op de verdieping meer gesloten. De hoofdingang bevindt zich links in een diep portiek met een natuurstenen trap en bestaat uit een dubbele glasdeur met ernaast en erboven grote ruiten. Het rechter geveldeel bevat drie puien met kelderlichten, een vensterpartij van de begane grond en ertussen plaatmateriaal. Op de verdieping is een breed, laag venster met een betonnen omlijsting. Ook de daklijst is uitgevoerd in beton. De rechter zijgevel bevat grote vensters op de begane grond en kleine op de verdieping. Het pand was ooit in gebruik van de Textiel Groothandel Budibon.

Waardering

Het pand aan de Patrimoniumlaan 28 vanuit stedenbouwkundig, architectuurhistorisch en cultuurhistorisch oogpunt van lokaal belang:

- vanwege de beeldbepalende ligging aan de Patrimoniumlaan, waar het bijdraagt aan de diversiteit van gebouwen in vorm en stijl;
- vanwege de vrijwel gaaf bewaarde en voor de bouwstijl typerende hoofdvorm, detaillering, materiaalgebruik en de kenmerkende naorlogse bouwwijze met een combinatie van baksteen met betonnen (sier) elementen;
- als onderdeel van en als herinnering aan de geschiedenis van bedrijven in Veenendaal.

Prins Bernhardlaan 24**Woonhuis vrijstaand vooroorlogs****1937**

Zie omschrijving in Bijlage 3 Integrale ensembles: Prins Bernhardlaan / Stationsstraat

De woning op nummer 24 staat naast het voorterrein van de Julianakerk. Binnen de Centrumring is de bebouwing langs de Prins Bernhardlaan aaneengesloten en staat veelal direct aan het trottoir. Naast de voordeur van nummer 24 is een gemetselde bloembak aanwezig.

De woning is twee bouwlagen hoog en heeft een samengestelde kap. De kap is deels haaks op de Prins Bernhardlaan en deels parallel daaraan. De kap is van grijze pannen. Kenmerkend voor die tijd zijn de aanwezige goten en ruime overstekken. De woning is opgetrokken in baksteen met aan de onderzijde een zogeheten trasraam. De ramen corresponderen met de achtergelegen functies en variëren in maat. De ramen hebben aan de onderzijde een betonnen lekdorpel.

De voordeur is iets hoger dan straatniveau. Er is een ondiep bordes. Aan weerszijden van de voordeur zijn smalle ramen aanwezig. Boven de deur is er een halfroond raam. Het kozijn van de voordeur gaat aan de onderzijde over in een natuurstenen neut. De neut voorkomt dat vocht in de onderzijde van de stijlen kan optrekken.

Waardering

Het pand Prins Bernhardlaan 24 is vanuit stedenbouwkundig, architectuurhistorisch en cultuurhistorisch oogpunt van lokaal belang:

- als onderdeel van de afwisselende architectuur aan de Prins Bernhardlaan, waarmee het bijdraagt aan de diversiteit in vorm en tijd van gebouwen aan deze straat;
- vanwege de vrijwel gaaf bewaarde en voor de bouwstijl typerende hoofdvorm, detaillering en materiaalgebruik.

Prins Willem Alexanderpark 22

Woonhuis vrijstaand naoorlogs

1940

Nummer 22 is een opvallende woning op dit deel van de straat. Het is hier de enige woning met een kap haaks op de straat. Het is ook de overgang van woningen naar de naastgelegen school.

De woning is een bouwlaag hoog met een zadeldak, haaks op de straat, met pannen.

De woning doet in verschijningsvorm denken aan een traditionele boerderij.

De woning is opgetrokken in baksteen. Boven de ramen is er een getoogde strek en aan de onderzijde een bakstenen lekdorpel. De ramen hebben een roeden verdeling. De luiken naast de ramen zijn er door bewoners toegevoegd. Ze dragen bij aan de traditionele uitstraling, maar zijn geen onderdeel van de beeldbepalende status.

Waardering

Het pand Prins Willem Alexanderpark 22 is vanuit stedenbouwkundig, architectuurhistorisch en cultuurhistorisch oogpunt van lokaal belang:

- als onderdeel van het ensemble langs deze straat;
- vanwege de bewaarde en voor de bouwstijl typerende hoofdvorm, detaillering en materiaalgebruik.

Rembrandtlaan 1 – 15**Hoogbouw: Portiekflat****1954**

De portiekflat heeft een plat dak met overstek. Bij een portiekflat zijn de woningen rond een gemeenschappelijk trappenhuis gebouwd. Daarbij zijn de woningen aan de

linkerzijde van het portiek inwendig het spiegelbeeld van die aan de rechterzijde. De portiekwoningen zijn te bereiken vanaf het gemeenschappelijke trappenhuis. De portiek is in dit geval een ingebouwde, aan de straatzijde gelegen ingang. Het gebouw aan de Rembrandtlaan heeft vier portieken. De portiek is voorzien van een luifel met daarboven een glazen pui, waardoor er daglicht valt in het trappenhuis. Aan weerszijden van het trappenhuis zijn er inpandige balkons met daarnaast een tweedelig venster. Tussen balkons en trappenhuis is er een muur van roodpaarse klinkers.

Het gebouw is opgetrokken in een licht bruine baksteen. Er is een gemetselde plint van roodpaarse klinkers waarin de bergruimten zijn ondergebracht. Deze bergingen hebben aan de voorzijde vierkante vensters. De bergingen zijn halfverdiept, waardoor de woningen en balkons hoger liggen dan het maaiveld.

De voorgevel is horizontaal geled door het metselwerk, de kozijnen en de iets uitkragende balkonvloer. Er is een verticale geleiding door de glazen pui, roodbruine muren en de inpandige balkons. In de zijgevels zijn vierkante vensters aanwezig.

Aan de achterzijde zijn balkons aanwezig. Op de begane grond hebben de achteringen van de portieken een prominent aanwezige luifel. De achter-

zijde is in beeld en vormgeving gelijkwaardig aan de voorgevel. De verdiept gelegen bergingen zijn bereikbaar via een helling en aan het zicht onttrokken door laag opgaand groen.

De gemeenschappelijke groene ruimte aan de achterzijde is een 'oase', speciaal voor de bewoners.

Waardering

De portiekflat aan de Rembrandtlaan is vanuit stedenbouwkundig, architectuurhistorisch en cultuurhistorisch oogpunt van lokaal belang door:

- de voor de naoorlogse periode kenmerkende architectuur, die in hoofd-vorm en detaillering gaaf is gebleven;
- de bouwhistorische waarde door de kenmerkende naoorlogse bouw-wijze met een combinatie van baksteen met betonnen (sier)elementen;
- de voorbeeldfunctie van deze portiekflat die typisch is voor de ontwikke-ling van Veenendaal tijdens de Wederopbouw.

Rembrandtlaan 29-39 en 41-51 : drive-inwoningen

Woonhuis rij naoorlogs,

1965

De drive-inwoningen dateren uit 1965. Ze zijn vormgegeven in een shake-handsstijl, een stijl die zich kenmerkt door zowel traditionele als moderne elementen.

De drive-inwoningen staan geschakeld in twee blokken van ieder zes woningen. Bij elke woning is het voorerf ingericht met een oprit naar de half verdiepte garage en een trap naar de verhoogde woonverdieping. Elke woning telt drie bouwlagen onder een zadeldak met de nok evenwijdig aan de straat. De gevels zijn opgetrokken in een gele baksteen in Vlaams verband met een plint van rode baksteen. De ingang bevindt zich in een ondiep portiek. Erboven is een klein verdiepingsvenster. Boven de garage-ingang is een verticale, overhoeks geplaatste pui die doorloopt tot de kap. Hierin bevinden zich grote vensters. De kopse gevels hebben een of meer kleine vensters. Het zadeldak met overstek is gedekt met Hollandse pannen en heeft een nokschoorsteen.

In de loop der tijd zijn diverse wijzigingen in de ramen en deuren en in de kleurstelling aangebracht.

Waardering

Het complex van woningen aan de Rembrandtlaan is van lokaal belang vanwege de architectuurhistorische, stedenbouwkundige, cultuurhistorische, bouwhistorische en ensemblewaarden:

- stedenbouwkundige waarde vanwege de ligging aan de rand van de wijk Franse Gat, waarbij de woningen de rand de rand van de wijk markeren;
- architectonische en bouwhistorische waarde door de kenmerkende naoorlogse bouwwijze met een combinatie van baksteen, betonnen (sier)elementen en plaatmateriaal;
- cultuurhistorische waarde als voorbeeld van de ontwikkeling van nieuwe woningtypen (drive-in) tijdens de woningnood na de Tweede Wereldoorlog;
- is waardevol als ensemble vanwege de gaafheid van de hoofdvorm, de repeterende gevelindeling met vensters en deuren en de typische wederopbouw detaillering.

Rembrandtpark 1

Transformatorhuisje

1958

Het transformatorhuisje is gebouwd in opdracht van de Provinciale Electriciteitswerken. In het huisje zette een transformator hoogspanning om naar laagspanning. Transformatorhuisjes werden tot ongeveer het laatste kwart van de twintigste eeuw ontworpen als gebouwtjes in de dan gangbare architectuurstijlen. Het onderhavige gebouwtje is vormgegeven in traditioneel architectuur van de Delfse School.

Het eenlaagse transformatorhuisje staat op een rechthoekige plattegrond. Het huisje heeft een zadeldak met dakpannen. De gevels zijn opgetrokken in roodbruine gemêleerde bakstenen in halfsteensverband. De entree is een enkele deur. Boven de deur is er een reeks van 6 vierkanten.

Waardering

Het transformatorhuis aan Rembrandtpark 1 is van lokaal belang vanwege de architectuurhistorische, stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarden die tot uitdrukking komen:

- in de aanwezige architectuurkenmerken van de tijd waarin het huisje is gerealiseerd;
- als representant voor de aandacht die gebouwen van Nutsbedrijven kregen.

Stationsstraat 81

Agrarisch: wederopbouw boerderij

Zie omschrijving in Bijlage 3 Integrale ensembles: Prins Bernhardlaan / Stationsstraat

De Stationsstraat is vernoemd naar het NS-station Veenendaal-De Klomp, maar is onderdeel van een belangrijke en oude hoofdstructuur. Deze werd gevormd door de Boveneindsche Grift. Deze watergang is rond 1930 gedempt. De oorspronkelijke verkavelingsstructuur met stroken is onherkenbaar herverkaveld. Aan de straat staan overwegend huizen uit de tweede helft van de twintigste eeuw. Deze wederopbouwboerderij is hier onderdeel van ontworpen in de traditionele stroming van dat moment.

De woning aan de Stationsstraat is een zogeheten Wederopbouw-boerderij. Is er sprake van vervangen van oorlogsschade?

De woning is een bouwlaag hoog met een eenvoudig zadeldak. Aan de voor- en achtergevel is een schoorsteen de beëindiging van de kopgevel (heeft dat een naam?). De woning lijkt symmetrisch, maar de indeling van de voor- en achtergevel is dat niet. De voordeur staat net niet in het midden en de ramen aan weerszijden van de entree zijn verschillend. Boeven de entree zijn een luifel en bovenlicht. De woning is opgetrokken in baksteen en er is een trasraam in afwijkende kleur baksteen. De ramen zijn eenvoudig en corresponderen met achtergelegen ruimtes in plaats en omvang. Aan de onderkant van de ramen zijn gemetselde lekdorpels aanwezig.

Waardering

De boerderij is vanuit cultuurhistorisch oogpunt van lokaal belang:

- als onderdeel van de bebouwing langs de Stationsstraat;
- als voorbeeld van een pand in de stijl van de traditionele Delftse school;
- Vanwege het karakteristieke materiaal- en kleurgebruik.
- als voorbeeld is van boerderij gebouwd in de Wederopbouwperiode.

Tuinstraat 25: hoek Tuinstraat met J.G. Sandbrinkstraat.**Woonhuis vrijstaand vooroorlogs****1920 - 1930**

Het pand is tegenwoordig een horecagelegenheid. De aanwezige luifels en zonweringen ontnemen het zicht op het pand. Het pand heeft veel architectonische elementen die kenmerkend zijn voor die tijd, zoals een ruime overstek, ramen in diverse afmetingen, gemetselde lekdorpels aan de onderzijde van de ramen en diverse metselverbanden. De hoofdvorm van het pand is gebaseerd op de hoekligging. Aan de Sandbrinkstraat is het pand twee bouwlagen hoog en is er een schildkap met nok parallel aan de straat. De entree aan deze zijde is verbijzonderd door metselwerk aan weerszijden van de deur en naar boven toe met een lang smal raam dat overgaat in een opgemetselde gevel met dwarskap. Aan de zijde van Tuinstraat is het pand op de hoek twee bouwlagen hoog en aan de noordzijde een bouwlaag met een lage goot. De kap van het hoge en lage deel hebben uiteindelijk dezelfde nokhoogte. Het hoge deel aan deze zijde heeft een balkon met gemetselde balustrade met een rollaag.

Waardering

Het pand op de hoek Sandbrinkstraat – Tuinstraat is vanuit stedenbouwkundig, architectuurhistorisch en cultuurhistorisch oogpunt van lokaal belang door:

- de kenmerkende vooroorlogse architectuur, die in hoofdvorm en detaillering gaaf is gebleven.

Uiverstraat 2 -96 en 98 - 122 (Industrielaan 16)**(Voormalig) schoolgebouw****1963****architecten H. Brouwer en Mertens**

Het ontwerp voor de LTS is rond 2012 verbouwd tot (starters)woningen, naar een ontwerp van FAME architecten.

Het schoolcomplex bestond oorspronkelijk uit drie functionele bouwdelen: een (gesloopt) praktijklokaal aan de achterzijde (langs de Ambachtsstraat) en de twee tot appartementen verbouwde vleugels langs de Industrielaan. Deze vleugels staan haaks op elkaar. De entree verbindt de vleugels met elkaar en is 1 bouwlaag hoog. Beide vleugels zijn circa 12 meter hoog. De oostelijke vleugel bestaat uit 2 bouwlagen met de voormalige aula op de begane grond (circa 4 meter hoog) en daarboven de voormalige gymzaal (circa 7 meter hoog). De westelijke vleugel (met de voormalige lokalen) bestaat uit 3 bouwlagen.

Het schoolgebouw is gebouwd in de karakteristieke zakelijke architectuurstijl van de jaren '60: een stijl met gebruik van veel prefabelementen. Deze rationele architectuur is ook kenmerkend voor Veenendaal, dat in de jaren '60 en '70 een sterke groei doormaakte. Kenmerkend voor de architectuur is de ritmische gevelopbouw met prefab betonnen gevelkaders ingevuld met mozaïeken van keramische tegels, waardoor een systematisch toepassing ontstaat van deze ornamenten. Qua materiaalgebruik is, bij de verbouwing, aangesloten bij de oorspronkelijke materialen: beton, glas, staal en metselwerk.

Het voormalige parkeerterrein voor de oude school aan de Industrielaan is uitgebreid en efficiënter ingericht.

Waardering

De voormalige school tussen Uiverstraat en Industrielaan is vanuit stedenbouwkundig, architectuurhistorisch en cultuurhistorisch oogpunt van lokaal belang:

- door de architectuur en de redelijk gaaf gebleven bouwvolumes en de moderne bouwstijl die tot uitdrukking komt in de strakke vormen;
- door de stedenbouwkundige waarde vanwege de beeldbepalende ligging aan de Industrielaan;
- door de cultuurhistorische waarde als voorbeeld van een vakschool;
- de ensemblewaarde door de functionele relatie tussen verschillende bouwdelen.

Uiverstraat**Wandmozaïek: J.T. Halbertsma
1964**

Halbertsma bracht in 1964 in opdracht van het schoolbestuur van de Talmaschool het ontstaan en de ontwikkeling van Veenendaal tot uitdrukking, door middel van een wandmozaïek uit verschillende soorten natuursteen. De aanwezige veengronden, de later volgende turfafgraving en ook de latere industriële ontwikkeling van Veenendaal zijn uitgebeeld. Het ontstaan van het dorp en de overstroming van de regio door een falende waterkering ontbreken niet. Op het 16 meter lange kunstwerk zijn ook afbeeldingen zichtbaar van de kerk op de Markt en van de ambachten en nijverheid in Veenendaal.

foto: Ingenious Veenendaal

Bij de transformatie van de voormalige Talmaschool (CSV) tot woongebouw De Reünie, kon het waardevolle wandmozaïek van kunstenaar J. T. Halbertsma niet worden ingepast. Inmiddels is het kunstwerk volledig gedocumenteerd en gedemonstreerd. De 1083 (!) onderdelen zijn zorgvuldig opgeslagen, met als doel heropbouw en plaatsing.

Het kunstwerk is als beeldbepalend opgenomen, omdat nog niet duidelijk is waar en wanneer het herbouwd gaat worden.

“Op de buitenwand zien we het licht stralend door de ruimte, banen in de hoogte en in de breedte. Op de kruising van deze banen, de beweging, voorgesteld in de vorm van een wentelende stofmassa, een planeet, verschillende dieren en dan de mens in de figuur van een vervener, die met veenafsteken en afgraven in de deze vallei aan het werk gaat. Deze vervener staat aan het begin van de Grift en u ziet enige tekens uit zijn leven: het Veenderhuis, de Veenkerk (d.i. de Oude Kerk op de Markt), het Spinnewiel, het Turfchip en de vissen in de Grift. Op de binnenwand zien we het vuur, herinnering aan het verbranden van de turf in steden en huizen, in bakkersovens, openhaarden en potkachels in de 18e eeuw. De voorraad veen raakt uitgeput en de veenderij, reeds in de 14e eeuw begonnen, is praktisch afgelopen in de tweede helft van de 18e eeuw. Het monster ‘de Waterwolf’ leefde in de verbeelding van de bevolking. Met zijn klauwen krabt hij aan de Grebbedijk en de streek wordt vaak geteisterd door grote en kleine overstromingen.”

Waardering

Het wandkunstwerk van Halbertsma is van lokaal belang vanwege de cultuurhistorische waarden:

- door de verbeelding van de geschiedenis van Veenendaal;
- doordat het onderdeel was van een school, waardoor het kunstwerk betekenis heeft voor oud-leerlingen en (andere) Veenendalers.

Verlaat 63**Woonhuis vrijstaand vooroorlogs****1930**

Zie voor informatie Bijlage 3 over Integrale ensemble Verlaat / Valleistraat

Het pand ligt aan het historische lint Verlaat – Valleistraat. Het pand draagt bij aan de diversiteit van gebouwen aan dit lint. Het pand ligt op de overgang tussen Valleistraat en Verlaat, naast een pad naar het achterterrein en markeert de overgang van brede Valleistraat naar het smallere profiel van Verlaat.

De kap hoort niet bij het originele ontwerp. De woning is twee bouwlagen hoog en had een plat dak en daarmee een, voor die tijd, moderne uitstraling. De woning heeft diverse kenmerken van de architectuur uit die tijd: een uitkragende en omlappende dakgoot, rollagen in de gevel, bovenlichten bij de ramen en diverse ramen die inspelen op achtergelegen ruimten.

Waardering

Het pand aan het Verlaat is van lokaal belang vanwege de architectuurhistorische, stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarden die tot uitdrukking komen in:

- de voor de vooroorlogse periode kenmerkende (shake hands) architectuur, die in hoofdvorm en detaillering gaaf is gebleven, en bijdraagt aan de diversiteit van stijlen aan het Verlaat;
- de ligging van het pand op de overgang van Valleistraat en Verlaat.

Zandstraat 3 – 5

Winkel met bovenwoningen

1932

Zie voor informatie over de Zandstraat: Bijlage 3 over Integrale ensembles

Het pand uit 1932 staat aan de Zandstraat. Deze straat ligt in het verlengde van de Hoogstraat en maakte onderdeel uit van de Grift. In het midden van de weg lag de watergang genaamd Grift. De ligging langs een zandheuvel, met de naam 'Het Sant', heeft de naam bepaald.

Het woon-winkelpand bestaat uit twee bouwlagen en staat op een hoek. De entree van de winkels ligt aan de Zandstraat. Aan die zijde heeft het pand een symmetrisch ingedeelde gevel met boven de entree een erker op de verdieping. De asymmetrische rechter zijgevel bevat behalve een venster van de winkelpui op de begane grond. Deze gevel is aangetast door verbouwing(en).

Waardering

Het winkelpand met bovenwoningen is vanuit stedenbouwkundig, architectuurhistorisch en cultuurhistorisch oogpunt van lokaal belang:

- als onderdeel van de vrijwel aaneengesloten bebouwing van de Zandstraat;
- door de kenmerkende vooroorlogse architectuur, die in hoofdvorm en enkele architectonische onderdelen nog aanwezig;
- doordat het pand bijdraagt aan de diversiteit van stijlen aan de Zandstraat;
- doordat het pand bijdraagt aan wonen in het centrum.

Zuivelstraat

Transformatorhuisje

19xx

Het transformatorhuis is een bouwlaag hoog en heeft een zadeldak met de nok parallel aan de straat. Het huisje is opgetrokken in baksteen en het dak heeft rode pannen. De entree zit aan de straatzijde. Rond de deur is een rol-laag met strekken gemaakt die iets uitspringt ten opzichte van de gevel. De voor- en achtergevel springen iets vooruit ten opzichte van de zijgevels. Er is geen goot. Regenwater loopt zo van het dak naar de straat. Er is een kleine overstek. Dit elektriciteitshuisje was van de PGEM. Dit in tegenstelling tot de vele andere transformatorhuisjes in Veenendaal van de PUEM.

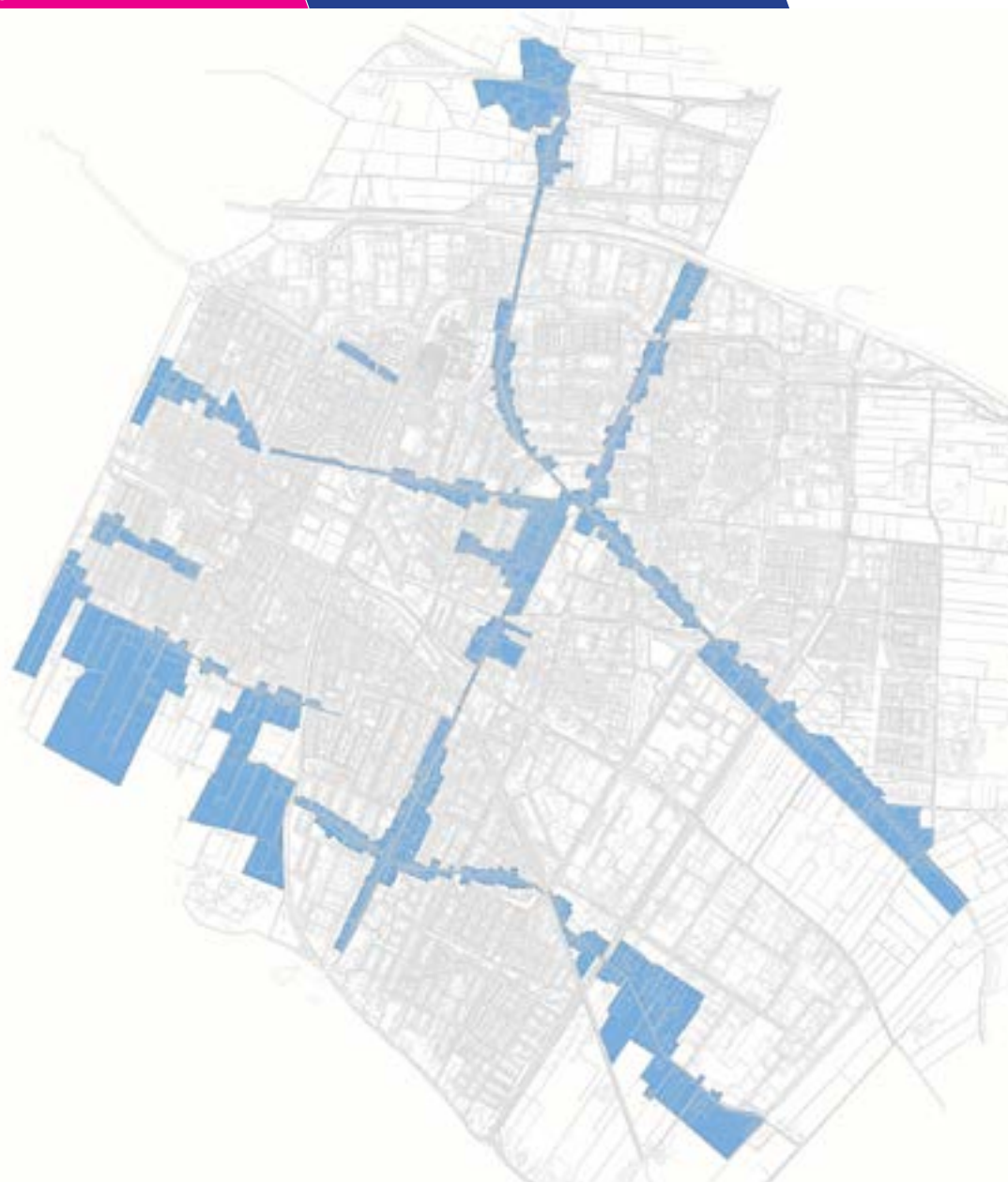
Waardering

Het transformatorhuis aan de Zuivelstraat is van lokaal belang vanwege de architectuurhistorische, stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarden die tot uitdrukking komen:

- in de aanwezige architectuurkenmerken van de tijd waarin het huisje is gerealiseerd;
- als representant voor de aandacht die gebouwen van Nutsbedrijven kregen.

Bijlage 2: Beschrijvingen van de integrale ensembles

1. Fort aan de Buursteeg

In het noorden van de gemeente Veenendaal ligt het enige gemeentegrensoverschrijdende ensemble, namelijk Fort aan de Buursteeg, als onderdeel van de Grebbelinie. Bescherming vindt al plaats omdat het groen Rijksmonument is.

Het fort is in 1786 aangelegd als onderdeel van de Grebbelinie, die van de Nederrijn bij de Grebbeberg bij Rhenen via Veenendaal, naar Amersfoort en tot aan het Eemmeer liep. Fort aan de Buursteeg is een 'symmetrisch hoornwerk, omringd door natte grachten. De naam fort is eigenlijk misplaatst, het betreft hier namelijk geen Fort in de klassieke betekenis. Het Fort is veel meer een zogenaamd werk, wat vooral bestaat uit aarden wallen en waterpartijen. De idee voor deze werken was dat ze vrijwel onzichtbaar moesten opgaan in het landschap en dus voor de vijand vrijwel onherkenbaar waren. Daartoe werden de werken ook ingeplant met bomen en struiken. Het eventuele dunnings- en snoeihout werd op het fort gebruikt. Aan de noordzijde sluit het Fort aan op de Slaperdijk (ook wel Groeperkade) die dwars door het noordelijk deel van het Fort loopt en in het midden naar het westen afbuigt richting Batterij op de Schalmwijk. De Slaperdijk werd in 1652 al aangelegd om de Gelderse Vallei tegen overstroming in geval van een doorbraak van de Grebbedijk. De Arnhemseweg tussen De Klomp en Renswoude doorsnijdt deze dijk, die daar nog steeds met balken (nog vindbaar in een naburige loods) kan worden afgesloten. Het Fort wordt sinds 1846 doorsneden door de spoorlijn Arnhem-Utrecht, waardoor aan- en afvoer van materieel en manschappen goed kon worden georganiseerd en vanuit het fort de spoorlijn kon worden verdedigd. Deze doorsnijding is dus historisch bepaald en vormt daarmee een onlosmakelijk geheel met het Fort. Dit geldt eveneens voor het feit dat er in de loop der tijd toch enkele gebouwen zijn verrezen. Circa 200 jaar geleden waren er houten manschappenloodsen, een stenen wachthuis en een 'boerderij beschreven'. Meer recent zijn de relicten uit de 2e wereldoorlog op het zuidelijke deel, te weten een kazemat en een bunker die onderdeel was van de Pantzerstellung.

Het fort is vanuit stedenbouwkundig, architectuurhistorisch en cultuurhistorisch oogpunt van belang voor de gemeente Veenendaal vanwege zijn onderdeel aan de Grebbelinie.

2. Nieuweweg en Nieuweweg-Noord

De Nieuweweg is de noordelijke uitvalsweg van Veenendaal. Deze weg werd in de vroege 19e eeuw als een bovenlokale weg ingericht en verhard, waarbij een deel ervan nieuw werd aangelegd. Plaatselijk vinden we nog ensembles van vroege bebouwing, onder meer de katholieke kerk met begraafplaats in het noorden.

De oude structuur is nog steeds herkenbaar aan de deels kleinschalige lintbebouwing, die zich duidelijk onderscheidt van de aan weerszijden aangelegde woonwijken. De bebouwing bestaat uit vrijstaande of in korte of langere blokken geschakelde woningen van één of twee bouwlagen met kap uit uiteenlopende bouwperiodes, de oudere bebouwing dateert hoofdzakelijk uit de eerste helft van de 20e eeuw. Op enkele plaatsen zijn nieuwe woningen ingevoegd of takken grootschaliger bouwstructuren van achterliggende wijken op de lintstructuur aan.

Het ensemble onderscheidt zich, ondanks de wijzigingen, nog steeds als goed herkenbaar "historisch lint" binnen het stedelijk weefsel van Veenendaal en is daarom van cultuurhistorische waarde. De kruising met de A12 is zo veranderd dat de historische context hier verdwenen is, maar toch is besloten de structuur als geheel op de kaart te zetten.

3. Munnikenweg

Het kleine ensemble van de Munnikenweg ligt aan de zuidrand van het Venedel, de noordelijke van de twee stuwwallen op Veenendaals grondgebied. Vanwege de ruimtelijke transitie van de rest van de Munnikenweg hebben we alleen dit kleine deel als ensemble meegenomen.

De Munnikenweg liep vroeger naar klooster Nieuwlicht dat zich in Utrecht bevond en in 1392 was gesticht. De naam verwijst waarschijnlijk naar de Karthuizermonniken van het klooster. Zij waren eigenaar van een deel van de Emmikhuizerberg en het Groote Veenloo.

P. Will (2000). Veenendaal, straat in straat uit. Betekenis. HVOV

4. Ruisseveen (park in west)

Er zijn enkele locaties in Veenendaal te vinden waar het historisch cultuurlandschap in de groeiende kern is ingepast. Ruisseveen is daarvan een fraai voorbeeld. Alhoewel het omringende groen is omgevormd tot een parkachtige setting en het cultuurlandschap als zodanig niet meer volledig herkenbaar is, heeft de aanwezige bebouwing wel wat 'lucht' in een sterk verstedelijkte omgeving.

Griften / oude linten

De 'kurk' waar de Veenendaalse landschaps-geschiedenis op drijft is de structuur van griften en daarlangs liggende wegen, paden en veendijken. Alhoewel vrijwel volledig gedempt is de structuur nog redelijk tot goed herkenbaar.

In de plattegrond van Veenendaal zijn de oude wegen en watergangen nog zichtbaar; dit zijn de zogeheten (oude) linten. Voor de exploitatie van de venen werd de oude Grift verbeterd en uitgebreid in noordoostelijke uitbreiding richting naar de Eder venen (de Boveneindse Grift, nu Prins Bernhardlaan/Stationsstraat). Tegelijkertijd werd hij in nagenoeg westelijke richting ('t Zand) doorgetrokken, waarbij tevens een tak in zuidelijke richt-

ing werd aangelegd, de Kerkewijk. De Grift vertakte zich dus in een vork, de zogenaamde Zwaluwstaart (thans Zwaaipein geheten).

5a Gelders-Benedeneind / Grebbeweg

Lintstructuren aan weerszijden van het Valleikanaal, bestaande uit het Benedeneind en de Grebbeweg. De oorspronkelijke bebouwing, bestaande uit boerderijen, was georiënteerd op het kanaal. De Grebbeweg, die thans de achtererven ontsluit van de panden aan de zuidzijde van het kanaal, is pas in de tweede helft van de vorige eeuw aangelegd. Van de oorspronkelijke boerderijbebouwing zijn, vooral aan de zuidzijde van de grift, enkele verbouwde voorbeelden behouden gebleven. De linten zijn in het recente verleden verdicht met enkele nieuwe woonhuizen.

De Grebbeweg is onderdeel van het buitengebied. De cultuurhistorische waarden zijn sterk verbonden met de landschappelijke opbouw van het gebied in combinatie met bebouwingscluster gericht naar de Grift.

5b Valleistraat -Verlaat

Het Verlaat en de Valleistraat zijn onderdeel van de oorspronkelijk 16e-eeuwse hoofdstructuur van de veenontginning en al eeuwenlang ook één van de hoofdbouwingslinten in Veenendaal. Dit is waar de oorspronkelijke Grift richting Zwaaipein liep. De oude structuur is nog steeds herkenbaar aan de grotendeels kleinschalige lintbebouwing, die zich duidelijk onderscheidt van de aan weerszijden aangelegde veelal naoorlogse woonwijken. De bebouwing bestaat uit vrijstaande of in korte of langere blokken geschakelde woningen van één of twee bouwlagen met kap, de oudere bebouwing dateert hoofdzakelijk uit de eerste helft van de 20e eeuw. Op vele plaatsen zijn nieuwe woningen ingevoegd of takken grootschaliger bouwstructuren van achterliggende wijken op de lintstructuur aan. In het bijzonder in het noordelijke deel van de straat bleven aan de noordzijde relictten van oude verkavelingsstructuren intact.

Het ensemble onderscheidt zich, ondanks de wijzigingen, nog steeds als goed herkenbaar “historisch lint” binnen het stedelijk weefsel van Veenendaal en is daarom van cultuurhistorische waarde.

5c Zandstraat

De Zandstraat is een deel van de oorspronkelijk 16e-eeuwse hoofdstructuur van de veenontginning en al eeuwenlang ook één van de hoofdbouwingslinten in Veenendaal. Het oostelijke deel van de straat (ten oosten van Weverij) heeft aan de zuidzijde een deels historische, dicht bebouwde straatwand behouden. De bebouwing bestaat uit vrijstaande geschakelde woningen of winkelpanden van één of twee bouwlagen met kap, de oudere bebouwing dateert hoofdzakelijk uit de eerste helft van de 20e eeuw. In het bijzonder aan de zuidzijde van de straat bleven spaarzame relictten van oude verkavelingsstructuren intact.

Het ensemble onderscheidt zich, ondanks de wijzigingen, nog steeds als goed herkenbaar “historisch lint” binnen het stedelijk weefsel van Veenendaal en is daarom van cultuurhistorische waarde.

5d Prins Bernhardlaan/ Stationsstraat

De as Prins Bernhardlaan – Stationsstraat is onderdeel van de oorspronkelijk 16e-eeuwse hoofdstructuur van de veenontginning en al eeuwenlang ook één van de hoofdbouwingslinten in Veenendaal. Na komst van het station in Veenendaal – De Klomp in de 19e eeuw werd de Stationsstraat een belangrijke verbinding naar dit station en verdichtte zich het bebouwingslint. Door de straten die we vandaag de dag kennen als de Prins Bernhardlaan en de Stationsstraat lag water: de Boveneindse Grift. Tussen 1936 en 1939 werd het water gedempt. Dat jaar kreeg de straat haar nieuwe naam.

De oude structuur is nog steeds herkenbaar aan de deels kleinschalige lintbebouwing, die zich duidelijk onderscheidt van de aan weerszijden aangelegde veelal naoorlogse woonwijken. De bebouwing bestaat uit vrijstaande of in korte of langere blokken geschakelde woningen van één of twee bouwlagen met kap, de oudere bebouwing dateert hoofdzakelijk uit de eerste helft van de 20e eeuw. Nabij het centrum bepalen winkelwoonhuizen het beeld, noordelijker bevinden zich langs de straat nog enkele oudere blokken geschakelde arbeiderswoningen. Op vele plaatsen zijn nieuwe woningen ingevoegd of takken grootschaliger bouwstructuren van achterliggende wijken op de lintstructuur aan.

Het ensemble onderscheidt zich, ondanks de wijzigingen, nog steeds als goed herkenbaar “historisch lint” binnen het stedelijk weefsel van Veenendaal en is daarom van cultuurhistorische waarde.

5e Hoofdstraat, Markt en Achterstraatje

Kerngebied van het veenontginningsdorp, bestaande uit lintbebouwing langs de hoofdstructuur, de Hoofdstraat en het noordelijke deel van Kerkewijk. Deze hoofdstructuur wordt nog deels gekenmerkt door smalle diepe kavels en dicht opeen staande huizen. De omgeving van de Oude Kerk met de Markt, gelegen op een hoogte, haakt aan de westzijde op de lintstructuur aan. Hier vindt men de oudste bewaard gebleven bebouwing van Veenendaal. Langs de Hoofdstraat ontwikkelde zich vanaf circa 1900 een winkellint, met vele winkels met bovenwoningen in de eerste helft van de vorige eeuw gangbare bouwstijlen. Ondanks modernisering van de winkelpuien en grootschaliger ingrepen binnen de gevelwanden is dit beeld goed herkenbaar gebleven.

5f Kerkewijk

Lintbebouwing uit in hoofdzaak de eerste helft van de 20e eeuw, langs oudere structuur, onderdeel van de hoofdas in de veenontginning. De bebouwing kwam tot stand als vroeg 20e-eeuwse dorpsuitbreiding en bestaat uit villa's en grote woonhuizen, kerken, een monumentale school en het historische complex van Ritmeestersigarenfabriek.

Het ensemble geeft een goed beeld van de stedenbouwkundige ontwikkeling van Veenendaal langs oude lijnstructuren in het begin van de 20e eeuw. In het gebied bevinden zich veel waardevolle gebouwen.

Eeuwenlang was de Kerkewijk de doorgaande route van de Betuwe naar de Veluwe. „Van het Ingensche Veer naar De Klomp. De geschiedenis van de Kerkewijk geeft inzicht in de ontwikkeling van Veenendaal sinds het midden van de negentiende eeuw. Textiel- en sigarenfabrieken boden tot ver na de Tweede Wereldoorlog werkgelegenheid aan nogal wat inwoners van het dorp: Hollandia Tricotage, de Cravattenfabriek van Roessingh, Ritmeester, Panter, Cavansa. De historie van de Kerkewijk weerspiegelt de geschiedenis van het snelgroeiende dorp Veenendaal.”

Veel van wat in het begin van de twintigste eeuw aan fabrieken en villa's werd gebouwd is alweer gesloopt, stelt Pilon vast. Sommige panden zijn overeind gebleven, zoals de Teekenschool, de marechausseekazerne en de gereformeerde Brugkerk. De vroegere christelijke ulo-school is nu een notaris-kantoor; in een voormalig pand van sigarenfabriek Ritmeester is de Nederlandse Patiënten Vereniging gevestigd. De hervormde Patrimoniumschool kreeg een nieuw pand.

Rond 1550 werd de Bisschop Davidsgrift vanaf het Zwaai in westelijke richting doorgetrokken, waarbij deze een zijtak naar het zuiden langs het Kleine Veenlo kreeg: de Kerckenwijck. Onbekend is hoever deze Kerckewijck door-

gelopen heeft. De Kerkewijk was onderdeel van de hoofdas in de veenontginning. In oude bronnen staat beschreven dat rond 1600 aan de Kerkewijk op de grens met Rhenen tol werd geheven. Met de inkomsten van de tol kon destijds de weg onderhouden worden. De Kerkewijk diende als toegangsweg tot Veenendaal.

Toen in 1845 de Rijnspoorlijn werd aangelegd tussen Utrecht en Arnhem, was een rijksstraatweg vanaf station De Klomp naar het Ingense Veer bij Elst vereist. Deze rijksstraatweg liep via de Kerkewijk richting Elst. De Hoofdstraat werd in 1845 gedempt en de rijksstraatweg werd aangesloten op de in de kerkewijk aanwezige 'straatweg'.

Tijdens de industriële ontwikkeling verschenen aan de Kerkewijk veel villa's van de fabrieksdirecteuren uit het dorp. Een voorbeeld van zo'n directeurswoning is Kerkewijk 63. Een directeursvilla die bij de Ritmeesterfabriek hoorde. De vele opkomende fabrieken langs de Kerkewijk zorgde begin 20e eeuw voor een toename van verkeersdrukte op de weg.

Het noordelijke deel tussen het Omleidingskanaal en de Stationssingel bestaat uit lintbebouwing hoofdzakelijk uit de eerste helft van de 20e eeuw: villa's en grote woonhuizen, de Brugkerk, een monumentale school en het historische complex van Ritmeestersigarenfabriek. Enkele gebouwen zijn in of kort na de Tweede Wereldoorlog vernieuwd.

Het gedeelte ten zuiden van de Spoorlaan tot aan de gemeentegrens is eveneens onderdeel van de hoofdas in de veenontginning. De bebouwing kwam tot stand als vroeg 20e-eeuwse dorpsuitbreiding en bestaat voornamelijk uit villa's en grote (dubbele) woonhuizen. Bijzondere gebouwen zijn het naoorlogse complex van het Christelijk Lyceum en de eveneens naoorlogse Petrakerk.

Bron: Historische Vereniging oud Veenendaal (2005). Geschiedenis van Veenendaal 2. Hardenberg, Verenigde Offset-bedrijven bv; Raap-rapport 2018

6 Dijkstraat

In het westen bevindt zich het ensemble van de Dijkstraat, bestaande uit de weg, de zuidelijk daarvan liggende erven en een deel van het daarachter liggende landschap. Hoeveel landschap we bij het ensemble hebben gevoegd heeft te maken met zichtbaarheid en met ingevoegde latere nieuwe functies, zoals villa's.

De Dijkstraat is iets hoger gelegen ten opzichte van het omliggende land en een deel van de straat was tot in 1934 nog onverhard. De Dijkstraat ontleend zijn naam waarschijnlijk aan het feit dat de straat naar de Slaperdijk loopt. In vroegere tijden werd de Dijkstraat ook wel de Hondzenelleboog of plat de Hondskont genoemd.

P. Will (2000). Veenendaal, straat in straat uit. Betekenis. HVOV

Een deel van dit ensemble hoort bij het Buitengebied. De cultuurhistorische waarden zijn sterk verbonden met de landschappelijke opbouw van het gebied.

7 Bergweg

De Bergweg heeft waarschijnlijk zijn naam gekregen omdat het vroeger de dichtste weg bij 'De Berg' (de Utrechtse Heuvelrug) was.

De Bergweg is een oude landweg van Kerkewijk richting Prattenburg, die vanaf de jaren 20-30 werd opgenomen in de dorpsuitbreiding ten westen van Kerkewijk. Er kwam lintbebouwing in de vorm van vrijstaande en dubbele middenstandshuizen in ruime tuinen. In de jaren 50 werden nog diverse (dubbele) woningen toegevoegd. Tegenover de aansluiting van de Van Hogendorpstraat werd aan de westzijde van de Bergweg een plantsoen aangelegd. Op nr. 47 staat de pastorie van de Gereformeerde kerk uit 1947.

P. Will (2000). Veenendaal, straat in straat uit. Betekenis. HVOV; Raap rapport 2018

Het ensemble bevindt zich merendeels in het stedelijk gebied. De kleinschaligheid is hier aan de licht buigende weg, de verkaveling en de aanwezige bebouwing nog herkenbaar.

8 Middellaan

De Middellaan werd voorheen, samen met de Middelbuurtseweg het Middelbuurtsepad genoemd. De Middelbuurt was een van de vier buurtschappen die Veenendaal telde. Het pad leidde door die buurtschap. Op de kadastrale kaart van 1832 komt het Middelbuurtsepad al voor. Het pad liep van de Kerkewijk tot aan de gemeentegrens met Rhenen. In 1886 werd de spoorlijn Amersfoort-Kesteren aangelegd, dat het pad doorkruiste. Het pad ten westen van de spoorlijn kreeg in 1933 officieel de naam Middellaan. De Middellaan heeft een heel ander karakter dan de Middelbuurtseweg, die voorheen samen het Middelbuurtsepad vormde. De weg heeft een meer stedelijk karakter.

P. Will (2000). Veenendaal, straat in straat uit. Betekenis. HVOV

Er is hier weliswaar geen relatie met het historisch cultuurlandschap meer aanwezig, maar de kleinschalige bebouwing, de gebogen weg en de verkaveling zijn nog karakteristiek voor een organisch gegroeide voormalige plattelandsnederzetting.

9 Middelbuurtseweg

De Middelbuurtseweg werd voorheen, samen met de Middellaan het Middelbuurtsepad genoemd. De Middelbuurt was een van de vier buurtschappen die Veenendaal telde. Het pad leidde door die buurtschap. Op de kadastrale kaart van 1832 komt het Middelbuurtsepad al voor. Het pad liep van de Kerkewijk tot aan de gemeentegrens met Rhenen. In 1886 werd de spoorlijn Amersfoort-Kesteren aangelegd, die het pad doorkruiste. Het pad ten oosten van de spoorlijn kreeg in 1933 officieel de naam Middelbuurtseweg.

P. Will (2000). Veenendaal, straat in straat uit. Betekenis. HVOV

Bij dit ensemble is nog sprake van een landelijke setting. Het beeld wordt echter deels bepaald door het aanwezige bedrijventerrein aan de noordzijde. Het voormalige agrarisch karakter staat onder druk, doch de landelijk ingerichte weg en de nodige beplanting zorgen met de resterende bebouwing nog voor een karakteristiek landschappelijk beeld. De cultuurhistorische waarden zijn sterk verbonden met de landschappelijke opbouw van het gebied in combinatie met lintbebouwing.

10 Prattenburg

Zuidelijk van het ensemble van de Dijkstraat bevindt zich rond de Zandheuvelweg een deel van het landgoed Prattenburg. Het gaat om uitlopers van het bosgebied van de Heuvelrug, die als lijnvormige houtwallen de langgerekte agrarische gronden omlijsten. Hierdoor is de karakteristieke verkaveling nog goed herkenbaar. In deze houtwallen ligt een aantal wandelpaden die de bebouwde kom van Veenendaal verbinden met het bosgebied van Prattenburg. Er staan nog enkele fraaie boerderijen, waarbij ook de achterliggende strokenverkaveling nog gaaf bewaard is gebleven. Het ensemble loopt verder door in de gemeente Rhenen en is dus onderdeel van een groter geheel. De landgoedkern van Prattenburg ligt immers op Rhenens grondgebied.

Het ensemble is onderdeel van het buitengebied. De cultuurhistorische waarden zijn sterk verbonden met de landschappelijke opbouw van het gebied.

Voor meer informatie over landgoed Prattenburg: <https://www.prattenburg.nl/index.php>

11 Hondzenelleboog (park in west)

Naast Ruisseveen is Hondzenelleboog ook als 'groene inprikker' vormgegeven: er is een groene zone in een jonge uitbreidingswijk gereserveerd ter plaatse van een vroegere buurt. Weliswaar is er van historische bebouwing geen sprake meer (deze is waarschijnlijk voorafgaand aan de bouw van de wijk volledig gesloopt), maar de groene zone laat als structuur wel wat zien van de vroegere bewoningsstructuur van het gebied.

Bijlage 3: Beschrijvingen van de stedenbouwkundige ensembles

Beatrixstraat

1900 -1940

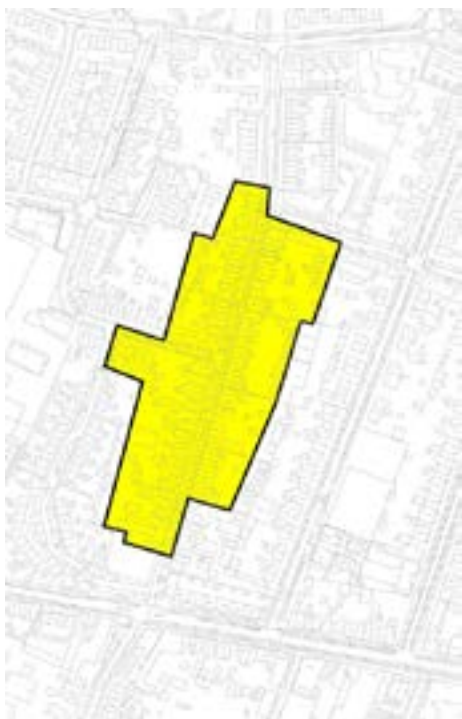
Kleinschalige vroeg 20e-eeuwse dorpsuitbreiding, binnen de structuur van de veenontginning. De Beatrixstraat ligt parallel aan de Hoofdstraat. Het ensemble bestaat uit eenvoudige lintbebouwing langs de woonstraat. De bebouwing bestaat uit arbeiders- en kleine middenstandswoningen, deels in kleine complexen met de rooilijn aan de straat. De westelijke gevelwand wordt onderbroken door de Christelijk Gereformeerde kerk uit 1926. Vrij gaaf historisch straatbeeld, kenmerkend voor de stedenbouwkundige ontwikkeling van Veenendaal in de vroege 20e eeuw.

Gortstraat

1900 -1940

Kleinschalige vroeg 20e-eeuwse dorpsuitbreiding, binnen de structuur van de veenontginning. Het ensemble bestaat uit eenvoudige lintbebouwing langs woonstraat, overwegend uit de jaren 20 en 30, langs het zuidelijke deel van de Gortstraat en de haaks hierop aansluitende Rozenstraat. De bebouwing bestaat uit vrijstaande en geschakelde arbeiderswoningen, deels in kleine complexen. Ondiepe voortuintjes. Vrij gaaf historisch straatbeeld, kenmerkend voor de stedenbouwkundige ontwikkeling van Veenendaal in de vroege 20e eeuw.

Franse Gat: 1940 - 1965

Het Franse Gat staat in een aantal opzichten model voor een vroeg naoorlogse wijk, gerealiseerd tussen 1940 en 1960: de wederopbouw. De volgende kenmerken, die hierna uitgebreider worden beschreven, zijn van toepassing op het Franse Gat:

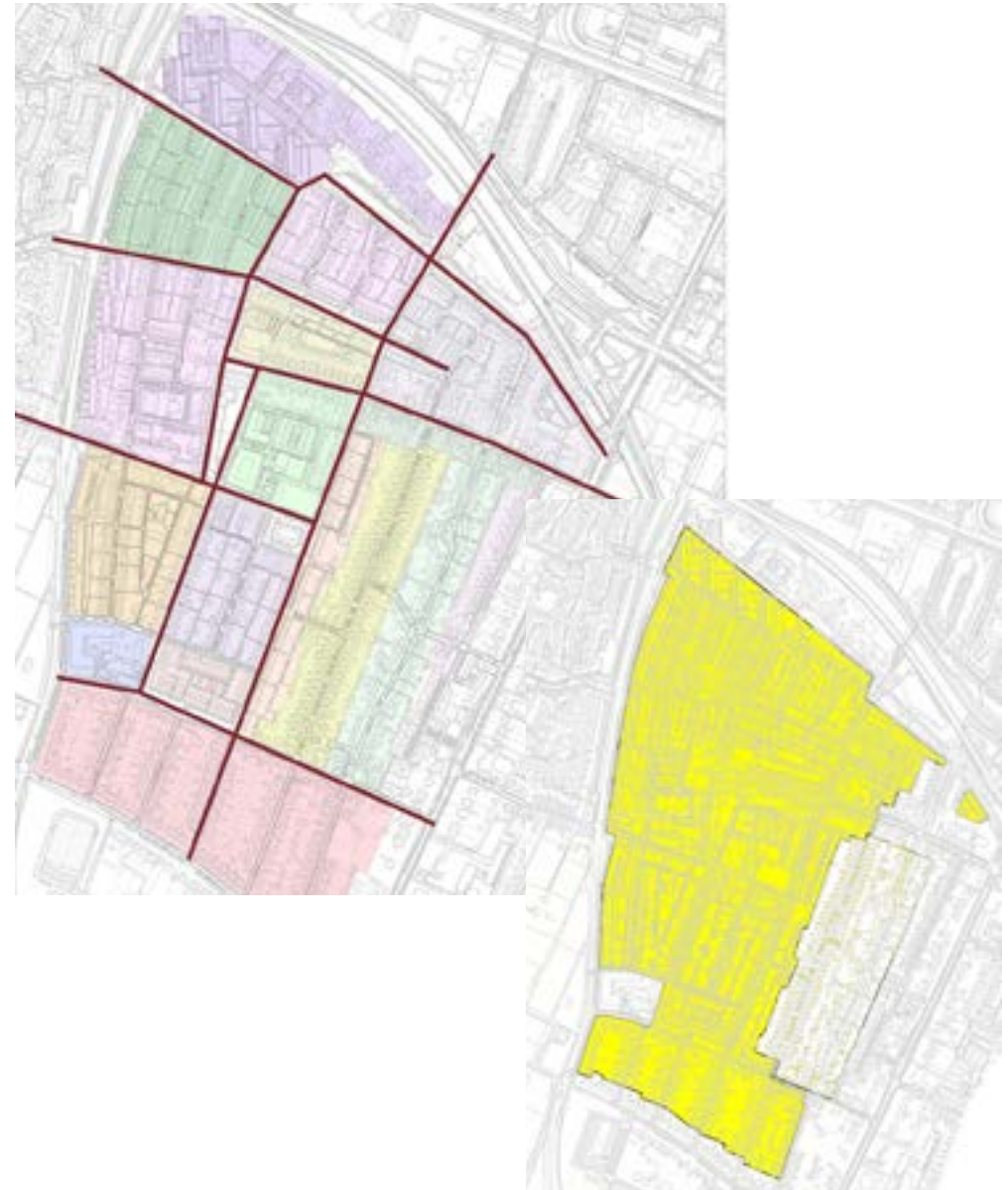
- Herhaling van eenheden, rationalisering van de bouw
- Stedenbouwkundig overgangsmoedel van gesloten naar open bouwblok
- Afwisseling tussen hoog- en laagbouw
- Bescheiden omvang van de wijk
- Veel groen
- Sobere architectuur
- Samenhang tussen groen, stedenbouw en architectuur

Ensemblewaarde

De wijk bezit een grote ensemblewaarde: samenhang tussen verkaveling, groen, straten en plaats van de gebouwen. Het stratenpatroon komt nog grotendeels overeen met het oorspronkelijke plan. De bebouwing is grotendeels oorspronkelijk en gelijktijdig binnen hetzelfde stedenbouwkundig concept tot stand gekomen op basis van de Voorschriften bij het Uitbreidingsplan uit 1943. De bouwblokken zijn op elkaar afgestemd, hebben overeenkomstig siermetselwerk op verschillende plekken in de wijk en zijn grotendeels opgetrokken in uniforme materialen: bakstenen gevels in overwegend dezelfde kleur, met pannen gedekte zadeldaken en houten kozijnen. Veelal gaat het om de stedenbouwkundige samenhang in plaats van de architectonische kwaliteit van de woningen.

Architectuurhistorische waarde

De architectuur is door de tijd waarin de wijk tot stand kwam weliswaar sober, maar de bouwblokken zijn zorgvuldig vorm gegeven, waardoor de wijk een beperkte architectuurhistorische waarde bezit. De architectuur is overigens mede ingegeven door de schaarste aan bouwmaterialen. De architectonische waarde zit vooral in de samenhang tussen de gebouwen: de wijk is een stedenbouwkundige eenheid met enkele bijzondere plekken. Dat is terug te zien in de ligging van groen, gebouwen en functies. Zie de kaart met architectonische ensembles op de vorige pagina en in de (subtiele) verschillen tussen de woningen. Er is een samenhang in beeld tussen de woningen: een (architectonische) kwaliteit bereikt met schaarse middelen. Daar waar de woningen op het eerste gezicht hetzelfde lijken, blijken de woningen per buurt verschillend.

Kenmerken van het Franse Gat:

- Bij de realisering van de naoorlogse woningen en wijk lagen de nadruk op snel en goedkoop bouwen. Dit werd bereikt door standaardisatie en systematisering van de bouw en door herhaling van eenheden, zoals zichtbaar in de straten tussen Jan Goyenstraat en de Paulus Potterstraat.
- De stedenbouwkundige opzet van het Franse Gat, waarbij niet meer gekozen is voor volledig gesloten bouwblokken maar voor meer openheid, is kenmerkend voor de vroeg naoorlogs wijk.
- De vroege naoorlogse wijken, zoals Het Franse Gat, waren nog bescheiden van omvang ten opzichte van latere uitbreidingswijken.
- De afwisseling tussen hoog- en laagbouw is een kenmerkend en beeldbepalend fenomeen. De hoge bebouwing staat op bijzondere plekken in de wijk en langs de randen: zij kaderen het gebied af.
- Het stratenpatroon van het Franse Gat is regelmatig. De woningen, overwegend laagbouw, zijn steeds in een rechthoekig blok gegroepeerd, met een groot open binnenterrein of diepe achtertuinen.
- De langere straten zijn gebogen, wat de wijk een vriendelijke uitstraling geeft.
- Behalve woningen is er ook voorzien in andere faciliteiten zoals scholen, winkels, kerken en bedrijven.
- De architectuur is, zoals gebruikelijk in de wederopbouw-periode sober maar zorgvuldig uitgevoerd. De bouwblokken zijn ingetogen, ondergeschikt aan de stedenbouwkundige opzet, en ontleen hun kwaliteit aan de samenhang in de wijk, tussen de gebouwen, het groen en de openbare ruimte. Zo is bijvoorbeeld door de hele wijk bijna overal dezelfde kleur baksteen gebruikt, zijn de zadeldaken overal met dezelfde kleur pannen gedekt en zijn de kozijnen overwegend van hout. Dit geeft de wijk een uniforme uitstraling.
- Die uniforme uitstraling werd destijds verstrekt door de oorspronkelijke uniformiteit in de voortuintjes. Deze waren allemaal omzoomd met ligusterhaagjes. Onder de paragraaf Bijzondere Bepalingen is beschreven dat “de bij een woning behorende grond met worden afgescheiden door een levende haag [...] met een maximum hoogte van 1.20 meter aan de wegzijde en 1.80 meter voor de overige erfafscheidingen.” Dit beeld is niet meer aanwezig.
- Op een subtiele manier is aandacht besteed aan de architectuur, met zogenaamde “misbaksels” en op andere gevels hetzelfde patroon, met terugliggende stenen.
- Aan het elektriciteitshuisje aan de Jan Steenlaan is meer zorg besteed dan aan menig trafohuisje tegenwoordig.
- De Voorschriften van het Uitbreidingsplan uit 1943 zijn zeer gedetailleerd.

- Er is precies beschreven op welke plekken erkers zijn toegestaan en wat de maximum toegestane omvang is. Zo is ook de plaatsing van achteruitbouwen en bijgebouwen nauwkeurig vastgelegd. Het vrijhouden van berm, groenstrook en plantsoenen, plaats en omvang van dakvensters is eveneens vastgelegd.
- Het Franse Gat is als een van de weinige naoorlogse wijken gezegend met een tastbare herinnering aan de historie, namelijk een bomenlaantje van boerderij De Geer. Dit is bewust in het stedenbouwkundig ontwerp betrokken.

Kanaalweg

1900 -1965

De kadebebouwing langs het Omleidingskanaal, aan de Kanaalweg, is sterk verbonden met de bebouwing aan de Kerkewijk. De bebouwing kwam tot stand als vroeg 20e eeuwse dorpsuitbreiding. Enkele gebouwen zijn door brand verwoest tijdens WOII. Tijdens en na de Tweede Wereldoorlog zijn panden vernieuwd en nieuwe panden gerealiseerd. De kadebebouwing bestaat uit vrijstaande en geschakelde woningen.

Het ensemble geeft een goed beeld van de stedenbouwkundige ontwikkeling van Veenendaal langs oude lintstructuren in het begin van de 20e eeuw. In het gebied bevinden zich enkele waardevolle gebouwen, waaronder enkele gemeentelijke monumenten.

Op de foto enkele panden aan de Kanaalweg

Kostverloren

1900 -1940

Klein ensemble, tegenover uit de historische oude begraafplaats. Lintbebouwing westelijk langs de straat Kostverloren, onderdeel van een eenvoudige vroeg-20e-eeuwse dorpsuitbreiding, binnen de structuur van de veenontginning ten westen van het dorpscentrum. De bebouwing bestaat uit een lint dubbele kleine middenstandswoningen uit het interbellum, met voortuintjes en geschakelde arbeiderswoningen direct aan de openbare weg.

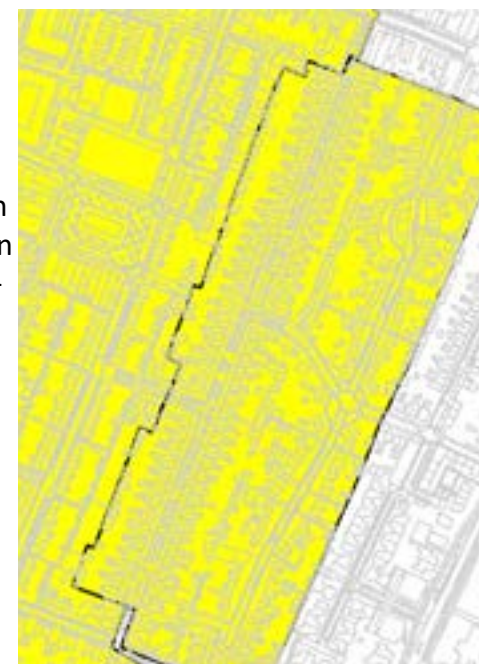

Keucheniusstraat - Dr. Kuypersstraat - Savornin Lohmanstraat

1890 - 1940

Tuindorppachtig complex uit 1920, schuin geplaatste woonblokken en complexen met geschakelde woningen Keucheniusstraat en Dr. Kuypersstraat hebben status van gemeentelijk monument. Savornin Lohmanstraat niet.

Dorpsuitbreiding uit het interbellum, bestaande uit twee parallel gelegen woonstraten, binnen de structuur van de veenontginning, evenwijdig aan Kerkewijk. Aan beide straten bevinden zich markante complexen in (kleine) blokken geschakelde arbeiderswoningen. In de Keucheniusstraat, Kuypersstraat en aansluitende zijstraatjes betreft het een tuindorppachtig complex uit 1920 van de protestantse Patrimonium's Bouwvereniging. De blokken zijn zodanig schuin geplaatst dat de suggestie van gebogen gevelwanden en lange pleinruimten wordt gewekt. De lintbebouwing aan de De Savornin Lohmanstraat dateert uit 1935 en bestaat uit dubbele arbeiderswoningen met markante hoge zadeldaken. Binnen het gebied bevinden zich ook complexen geschakelde woningen, gebouwd door het bedrijf Hollandia (P.H. van Rijnstraat, De Savornin Lohmanstraat, oneven nummers). Vrij gaaf historisch straatbeeld, kenmerkend voor de stedenbouwkundige ontwikkeling van Veenendaal in de vroege 20e eeuw.

Tuindorpen staan bekend als schilderachtige woonbuurten met een kleinschalige stedenbouwkundige structuur en een rijke architectuur. Het karakter van de tuindorpen wordt sterk bepaald door de samenhang tussen stedenbouwkundige structuur, bebouwing, openbare ruimte en groen. In de openbare ruimte ligt de nadruk op de scheiding tussen openbaar en privé, met duidelijke begrenzingen zoals heggen of muurtjes. De bebouwing bestaat uit architectuureenheden met rijen huizen die een samenhangend beeld vormen. Typerend is de helderheid van de simpele hoofdvormen met één of twee bouwlagen en variërende kappen. Van groot belang voor het straatbeeld zijn de bindende elementen zoals doorlopende goten en kappen en het metselwerk. Ook herhaling van gelijksoortige elementen als voordeuren, ramen, balkons, dwarskappen en dakkapellen zijn bepalend voor het beeld en zorgen voor ritmiek. Accenten zijn aangebracht op de hoeken. De kap speelt een grote rol in het dorpse karakter en zorgt voor samenhang per rij. Deze is veelal nadrukkelijk en komt in verschillende vormen, hellingen, hoogtes en richtingen voor.

(bron: deschoonheidvanamsterdam2016-tuindorpen)

Larikslaan - Dennenlaan: 1940-1965

Buurtje opgebouwd uit lange blokken schakelde eengezinswoningen en beneden-bovenwoningen in traditionalistische wederopbouw architectuur. Het ensemble is in de huidige situatie een overgang tussen twee stedenbouwkundige structuren, namelijk ten noorden en zuiden van stedenbouwkundig ensemble.

Binnen de structuur van het plangebied is een verdere specificering te geven. De bebouwing in het plangebied, te weten de blokken aan de Dennenlaan 27-37, 39-53, 55-65 en 67-73 en Sparrenlaan 27-29 zijn hetzelfde vormgegeven en dateren uit 1949. Het bouwblok aan de overzijde, aan de Dennenlaan 26-34, dateert uit 1954. Er zijn onder- en bovenwoningen (duplexwoningen) en grondgebonden woningen. Duplexwoningen zijn zeer kenmerkend voor de wederopbouwperiode. Om de toenmalige woningnood te verminderen werden grondgebonden woningen opgedeeld in een onder- en bovenwoning: een zogeheten duplexwoning. Na verloop van tijd zouden deze kleine woningen samengevoegd kunnen worden tot één grotere woning. Deze blokken met duplexwoningen vormen een ensemble met het blok eengezinswoningen aan de overzijde (Dennenlaan 38-48) en de woningen aan de Larikslaan. Ook het trafohuisje op de kruising van de Dennenlaan en de Boslaan, daterend uit 1957, kan tot dit ensemble worden gerekend.

Rooilijnen

In de stedenbouwkundige context is een subtiel spel met rooilijnen aanwezig. De huidige bebouwing in het plangebied staat met de voorgevels op de doorlopende rooilijn die deze zijde van de Dennenlaan karakteriseert. Aan de zuidzijde van de Dennenlaan verspringt de rooilijn trapsgewijs, waardoor subtiele zichtlijnen op de zijgevels van de bouwblokken ontstaan. Een meer markante zichtlijn is herkenbaar wanneer vanuit de Larikslaan naar het plangebied wordt gekeken. De bebouwing in het plangebied komt voorbij de

voorgevelrooilijn van de westelijke bebouwing van de Larikslaan waarmee deze duidelijk in het straatbeeld zichtbaar is.

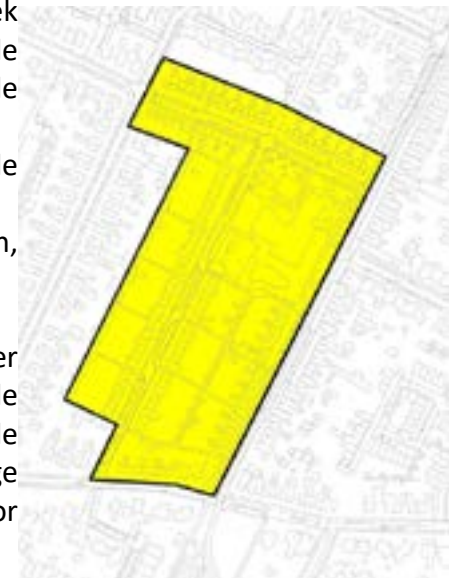
Bebouwingskenmerken

De bebouwing is kenmerkend voor zijn tijd. Dit beperkt zich niet enkel tot de aanwezigheid van de duplexwoningen, maar ook karakteristieke bebouwingskenmerken. De bouwkundige staat van de woningen is wisselend. Te zijner tijd zal een keuze moeten worden gemaakt tussen renoveren of slopen. Daarbij is een belangrijke randvoorwaarde het behouden of terugbrengen van karakteristieke bebouwingskenmerken, waarmee een hedendaagse architectuur kan worden verbonden aan het 'verhaal' van dit stedenbouwkundige ensemble.

Karakteristieke elementen in de huidige bebouwing zijn:

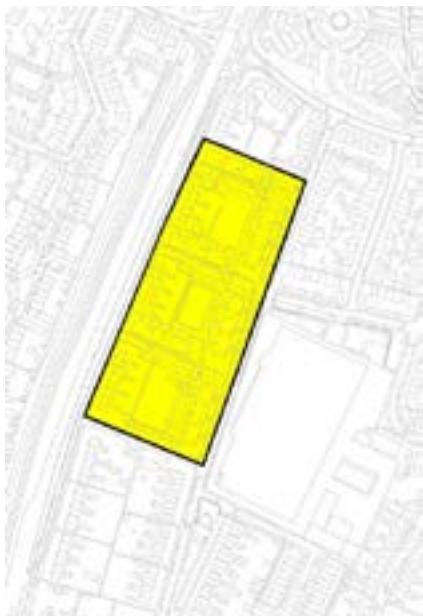
- De bebouwing is vormgegeven in de traditionalistische stijl van de Delftse School, met soms een voor die periode relatief steile kap.
- In de bebouwing is een heldere ritmiek te herkennen, veroorzaakt door de gevelindeling, dakkapellen en de schoorstenen.
- Er is gebruik gemaakt van een verfijnde detaillering van het metselwerk.
- Bij sommige rijen zijn kleine dakkapellen, bekleed met zink.

Het op een eigentijdse manier implementeren van bovenstaande karakteristieken is, samen met de cultuurhistorische en stedenbouwkundige aspecten, een randvoorwaarde voor onthoud, renovatie en (ev nieuwbouw.

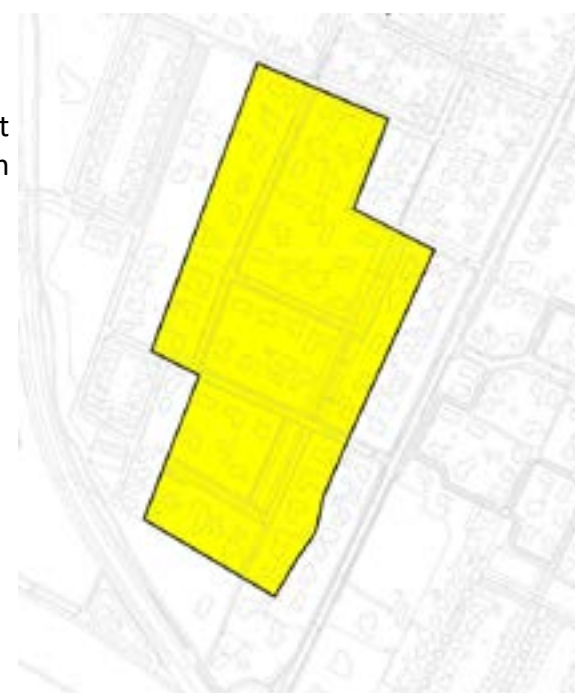
Korenbloemstraat - Goudsbloemstraat**1940-1965**

Kleine vroeg naoorlogse buurt aan de westrand van de grotendeels vooroorlogse woonwijk ten noorden van de kern van Veenendaal. Het complex grenst aan de Rondweg West. Buurtje opgebouwd uit vier “stempels”: herhaling van een eenheid van eengezinswoningen, lage seniorenwoningen en portiekflats gelegen om een plantsoen en parkeergelegenheid. Complex uit 1963, architectuur een mix van traditioneel en functionalistisch (= shake hands) met flauw hellende daken en bakstenen gevels. Alle type woningen georganiseerd om het groen. Het ensemble is een goed bewaard voorbeeld van een stempelbuurtje uit de jaren 60 in Veenendaal en daarmee kenmerkend voor de naoorlogse stedenbouw.

Salamander**1965 - 1980**

Villawijk in het zuidelijke deel van Veenendaal, ten westen van de Kerkewijk en in het zuiden aan de gemeente Rhenen. De wijk heeft een eenvoudig orthogonaal stratenpatroon, dat de structuur van de veenontginning deels volgt. De bouwblokken zijn verkaveld in grote rechthoekige percelen en vanaf circa 1970 bebouwd met grote vrijstaande villa's en bungalows. Onderdeel van de structuur de wijk zijn verschillende noord-zuid gerichte houtsingels, die voornamelijk in het openbare gebied liggen, maar soms ook in de achtertuinen. Door de grote tuinen en de groene bermen langs de straten Zuylenburg en Sandenburg heeft de buurt het karakter van een rustieke groene villawijk.

Het ensemble is de enige rustieke groene villawijk in zijn soort uit de periode van de jaren 70 in Veenendaal.

Tarweveld - Gersteveld

1965 - 1980

Het hart van de wijk Dragonder-Noord bestaat uit een wijkpark met landschappelijk aanleg, een afwisseling van open weiltes, beboste delen, waterpartijen en een netwerk van slingerende paden. In dit park staat twee grote stervormige galerijflats met drie ongelijke armen (circa 1974). In het noordelijke deel van het ensemble (Ronde Erf) bevindt zich een deels vernieuwd wijkcentrum met scholen, winkelcentrum en kerk in oorspronkelijk structuralistische opzet met complex gelede bouwmassa's (circa 1975-1976). Dit gedeelte toont de omslag in het stedenbouwkundig denken richting meer kleinschaligheid en differentiatie. Het winkelcentrum is volledig vernieuwd.

Het ensemble (het zuidelijke deel met sterflats en groen) is in structuur en bebouwingsbeeld gaaf behouden gebleven en zeer kenmerkend voor het hoge ambitieniveau in de Veenendaalse stadsontwikkeling eind jaren 60 begin jaren 70.

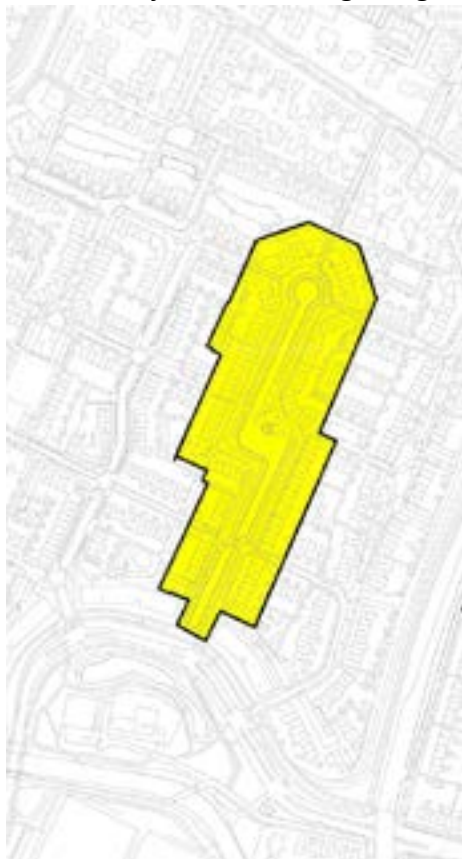
Vrekenhorst

1980 -1985

Buurt binnen de wijk Het Ruisseveen, omstreeks 1980 gebouwd en bestaande uit enkele wooncomplexen langs een nieuw gegraven gracht met bruggen en halverwege een opvallende knik met verbreding, met kademuren en terrassen. Aan het noordelijke uiteinde staat de bebouwing rond de ronde vijver. De richting van gracht en bebouwing volgt de structuren

van de vroegere veenontginning. De bebouwing bestaat uit aaneengesloten blokken geschakelde eengezinswoningen met bakstenen en houten gevels, rode pannendaken en overbouwde doorgangen tussen hogere hoekaccenten. In de stedenbouwkundige opzet en architectonische uitwerking zijn kenmerken van het structuralisme te zien.

Het ensemble is een goed en gaaf voorbeeld van stedenbouwkundige ontwikkeling uit de periode rond 1980.

Stad in de Stad

In 1992 werden vijf bouwers en drie ontwikkelaars uitgenodigd om deel te nemen aan een ontwerpwedstrijd voor een gebied in het Petenbos. Bouwmaatschappij Van Elst bv. Won uiteindelijk de wedstrijd. Het zou een gebied worden dat aansluit op de structuur van de wijk doch afwijkt van de omgeving. Een gebied waar tot een vernieuwde uitwerking van de bekende woningtypen is gekomen. Vandaar de naam 'Stad in de stad'.

Aan de noordzijde wordt de Stad begrensd door het Bolwerk. Tien torens staan hier in een strak ritme langs het Schootsveld. Vanuit het noorden is via trappen en hellingbanen, de Gracht bereikbaar. Op twee plaatsen ligt er een brug over de Gracht. Deze bruggen verbinden de Hoektorens aan weerszijden van de Gracht. Schootsveld en Gracht vormen samen een natuurlijk ingericht gebied in de Stad met een potentiële ecologische waarde. Aan de overkant van het water liggen de Muurhuizen. De Muurhuizen lopen van Hoektoren tot Hoektoren en begrenzen het water aan de zuidzijde. In het midden omarmen zij een verbreding in de Gracht. Langs de houtwallen

staan negen Wachters. De Wachters bewaken de toegangen tot de binnenkant van de Stad. Het verschil in ritme van houtwallen en Wachters levert een boeiend ruimtelijk spel op. De houtwallen zijn op een logische wijze in de Stad opgenomen. Binnen in de Stad liggen de Woonsteden. Zij delen de Stad op in drie Tuinen. De Tuinen kunnen een eigen sfeer krijgen en zijn verschillend te gebruiken. Aan de zuidzijde wordt de Stad begrensd door de Kantelen. Via smalle paden kan de Stad hier worden verlaten. De Kantelen omsluiten langs de zuidzijde van de stad een reeks van Hoven. De Stad is aan

deze zijde transparant. Twee Bastions vormen de hoeken van de Stad. Aan de oostzijde kan de Stad onder een poort door verlaten worden. Deze poort vormt samen met een Bastion en een Hoektoren het silhouet bij de Waterput.

